

Klæbu Historielag

*En Børnde af Klæbu Kiørende. - Børnde fra Skovene.
Frentziens Stift.*

Årsskrift 2009

Styrets sammensetning i 2009

Styret:

Lars Braa, leder

Per-Inge Løvold, sekretær

Haldor Buan Grendstad, kasserer

Arne Eggan, styremedlem

Gunhild Hovind, nestleder

Varamedlemmer:

Bente Rhoden Forseth,

Åge Midling

og Heidi Bolgnes

Hilsen fra styret!

I det store og hele har styret fulgt arbeidsplanen som ble godkjent av årsmøtet. Årsmøtet ble holdt 25. Februar 2009.

Aktiviteten i laget har etter måten vært stor, ikke minst ved de mange medlemmer som har vært engasjert i forskjellige utvalgsarbeider. Det har dreid seg om Halsetheimens historie, Bo- og husmannsplasser i Klæbu, samarbeidet med Selbu og Tydal historielag og en beskrivelse av Klæbu kirkegård (middelalderkirkegården) Etter hvert vil det bli lagt fram rapporter fra nevnte lag.

Tur som vandring opp til Hevilen var godt tilrettelagt av Kåre Haugen, og et 50-talls personer møtte fram hvor Trondheim, Malvik, Selbu og Klæbu har kort, felles grense på denne åsryggen. Bjørn Sæther og Kristian Over-skau medvirket, og fortalte om planter og historier knyttet til stedet.

På et medlemsmøte på vårparten ble blikket rettet mot svartedauen, hvor professor emiretus Arne B. Johansen hadde en interessant framstilling av pesten som rammet Norge og Europa på midten av 1300-tallet.

Som vanlig var Historielaget engasjert på 17.mai hvor Marit Holten i år stod for bekransningen og mintes dagen i flotte ordelag.

Gudstjeneste i det fri på Teigen ble avviklet i tråd med siste års tradisjoner, og hvor sogneprest Torild Stendahl og sognediakon Mette Grane Forsgren forrettet. Ditmar Kahrs stod for musikken. For anledningen ble det også plantet en vakker blodbøk.

Feiringen av St.Hans på Teigen samlet også i år store og små, og mange fant seg vel til rette i det vakre sommerværet. Melkespannkastingen som konkurransform lever videre, og det er grunn til å merke seg at alvor og lek passer godt inn i denne konkurransformen.

Siste lørdag i august var det familiefriluftsdag med deltakelse fra en speidergruppe i Klæbu, hvor motor-entusiastene Foss og Østerberg viste fram en allsidig samling av motorer som putret og gikk. Inne på tunet, og for anledningen en tørr grasbakke, fortalte Ingebjørg Forsberg om kong Sverres meritter i Sjøbygda i en gammel og svunnen tid. Alt i alt en trivelig dag som for de fleste ble avrundet med rømmegrøt og spekemat. Kulturminneåret 2009 og kuturminnedagen 13. September ble markert med en vandring opp til toppen av Tanemsåsen, hvor arkeolog Ingrid Ystgaard fortalte om Tanemsåsen som bygdeborg, og det viktige tidsskille mellom eldre og yngre jernalder på 600-tallet etter Kristus Fødsel.

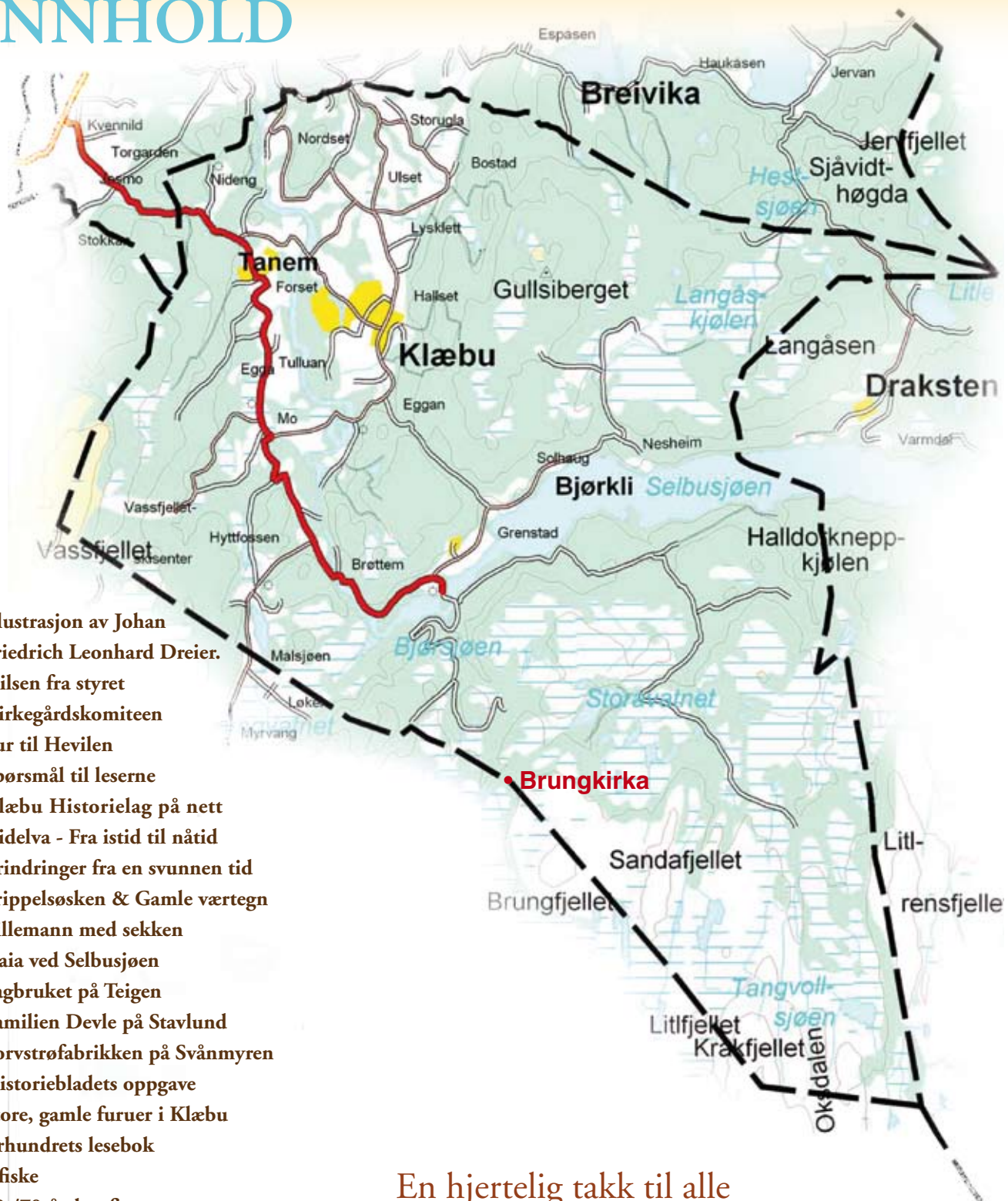
Styret i Historielaget har ellers satt i gang arbeidet med å sette i stand steinkaia ved Teigen og saga på eiendommen Bjørklime. Mer om dette fortelles det om et annet sted i bladet. I skrivende stund står ellers igjen å gjennomføre historielagets tur til Fosen. En rekke medlemmer har i løpet av året gjort en kjempeinnsats for Historielaget, og styret vil i den forbindelse rette en takk til alle som har bidratt, og samtidig ønske velkommen til nye oppgaver.

Klæbu i september 2009

Lars Braa, leder

INNHOOLD

side

- 1 Illustrasjon av Johan Friedrich Leonhard Dreier.
- 2 Hilsen fra styret
- 4 Kirkegårdskomiteen
- 5 Tur til Hevilen
- 7 Spørsmål til leserne
- 8 Klæbu Historielag på nett
- 9 Nidelva - Fra istid til nåtid
- 10 Erindringer fra en svunnen tid
- 12 Trippelsøsken & Gamle værtegn
- 13 Lillemann med sekken
- 14 Kaia ved Selbusjøen
- 15 Sagbruket på Teigen
- 16 Familien Devle på Stavlund
- 18 Torvstrøfabrikken på Svånmyren
- 20 Historiebladets oppgave
- 21 Store, gamle furuer i Klæbu
- 25 Århundrets lesebok
- 26 Isfiske
- 28 60-/70-årskonfirmanter
- 30 Brungmarka og oss på prestegården
- 33 Oppskrifter
- 35 Klæbu Pleiehjem -Hallsetheimen
- 36 Folkedrakter i Klæbu
- 38 Tjenestehester i forsvaret
- 40 Brungkirka
- 41 Selli

En hjertelig takk til alle som har bidratt med artikler og annet til årets Historieblad! - Vi i redaksjonen

**Redaksjonskomite
og kalenderkomite**

Odd Magne Skjelstad
Marit Kleven
Aid Sæter

Wenche Harsjøen
Arne Kristiansen
Jan R. Buch

Komiteen for bevaring av Klæbu kirkegård

Av Hans Henrik Solheim

BAKGRUNN: Kirkegårdskomiteen ble opprettet i mai/juni 2006. Komitemedlemmer ble: Astrid Grenstad, Martha Gernstad, Nils Grenstad, Lars Braa, Asgeir Gunnes og Hans Henrik Solheim. - Komiteens mandat var: "Vurdere bevaring og vern av gravminner på kirkegården." Riksantikvaren har fastslått at Klæbu kirkegård er en middelalderkirkegård, dvs. fra før 1537. Som sådan er deler av kirkegården automatisk fredet.

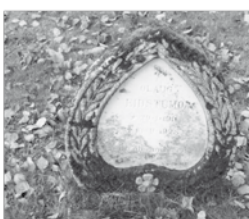
Gravminne med innfelt sølvkrans av eikeløv

Kors av stopejern med gjennombrutte armer

Gravminne av marmorplate liggende på jernstativ

Stopt gravminne med innfelt marmorplate

Klæbu kirkegård har store kultur-historiske verdier, men som så mange andre norske kirkegårder er mye gammelt gravutstyr skiftet ut. Dette har med gjenbruk å gjøre, samt et ønske om forenkling og rasjonalisering av vedlikehold. Dette fører til at båndene til den gamle kirkegården og dens særpreg blir borte, og vi får åpne og relativt monotone gravfelt. I lys av dette er det utarbeidet bevaringsplaner for mange kirkegårder.

Historisk tilbakeblikk

Grensene for middelalderdelen er helt ukjente. Når den første kirke ble reist vet vi ikke. Et dokument fra 1325 forteller om en Eirik prest på By, og i 1430 vet vi at erkebiskop Aslak Bolt hadde et møte med bøndene i Klæbu i stavkirke på By. Det foreligger ikke opplysninger om hvordan kirkegården til enhver tid har vært avgrenset. I syd hvor kirkehaugen flater ut, er det murrester av tilkjørt stein som kan ha vært et steingjerde som avgrenset middelalderdelen av kirkegården. Ut over dette er det ingen synlige fysiske spor etter middelalderkirkegården,

men på et kart over Klæbu og nabobygdene, trolig fra 1690-1700, ser man korskirke omhegnet av et tregjerde i vest og nord som følger kirkehaugen rundt. Dette gjerdet stopper på sydsiden, omtrent der hvor steinmuren slutter.

Registreringsarbeid

I et møte 16.06.2008 med representanter for Riksantikvaren og Fylkeskonservatoren, ble forslaget til avgrensning av middelalderdelen drøftet. Representanten for Riksantikvaren foreslo at også et område nord og utenfor kirkegården måtte tas med som middelalderdel. Konklusjon angående middelalderdel, ble at komiteen legger fram sitt syn på avgrensning overfor Fellesrådet i sitt forslag til bevaringsplan for kirkegården.

Retningslinjer

Klæbu kirkegård har et forholdsvis vidt spekter av gravminner. En viktig rettesnor er at det skal bevares noen eksempler fra alle tidsepoker. Gravutstyr som er eldre enn 150 år skal prioriteres. Utstyr som er eldre enn 100 år skal også bevares hvis det ikke er i sterkt forfall.

Arbeidet med bevaringsplanen har trukket ut i tid. Det var vel ingen av komitemedlemmene som ante hvor tidkrevende dette arbeidet var. På middelalderdelen skal alt registreres. Hvert gravminne skal vurderes ut fra type, (stein, tre, jern), størrelse, innramming, tilstand, innskrift m.m. I tillegg skal fotografi av hvert gravminne legges inn. Det sier seg selv at dette tar tid, og ikke minst, vi er avhengig av oppholdsvær. Vårt håp er at planen skal være ferdig til presentasjon på Årsmøtet 2010.

Tur til Hevilen

Av Kåre Haugen

Årets historiske vandring gikk til Klæbus østligste punkt der de 4 kommunene Trondheim, Malvik, Selbu og Klæbu møtes. Dette ligger på et høydedrag som kalles Hevilen. Hva navnet kommer av ble diskutert en del, men turlederen mente det betyr en krum høyde eller buen på en hanke. Turen ble avviklet om kvelden den 27. mai. Også i år var det i samarbeid med Vitenskapsmuseet i Trondheim, og Kristian Overskaug var turlleder.

Siste oppsamlingsplass var parkeringsplassen ved Saksvikvollen. Derfra dro vi samlet ned til bommen på vegen inn til Drakstsjøen gård. Der ventet Bjørn Wormdal fra Drakstgrenda i Selbu. Han var engasjert som kjentmann. Turen oppover gikk greit. De sprekste har lett for å skru opp tempoet vel mye. Like før toppen er det svært bratt et par plasser, men alle kom seg opp. Fra toppen er det en fin utsikt. Vi kan skue ned på et kupert landskap med mange store og små vann. Merkestolpen som står her er svært forseggjort. Det er sjelden å finne noe slikt langt ute i ødemarka. Den har et navneskilt som viser retningen til hver av kommunene. Æren for denne stolpen har Peder Samstad, ivrig jeger og friluftsmann, bosatt i Breivika ved Jonsvanet. Alle 4 kommuner var representert da den ble satt opp i 1995. Per Ulseth var Klæbus representant. Han skriver om dette i et stykke kalt "En tur langs yttergrensene" i årsskriftet fra 1995.

Kristian Overskaug underholdt oss litt med historier fra sin tid som ung og lovende Rosenborgspiller, og om opplevelser han har hatt i områdene rundt Hevilen og Jervfjellet. Den krokete grensa mellom Selbu og Klæbu fra Hevilen og ned til Selbusjøen ble diskutert en del. Den har vært justert mange ganger. Bjørn Wormdal forteller at Drakstgrenda tilhørte Klæbu fram til på 1700-tallet. Vi vet også at områdene rundt Drakstsjøen, inkludert gården, har tilhørt Klæbu. Den opprinnelige grensa sies å ha gått nesten beint fra Hevilen og over til grensepunktet på Reinsfjellet. På dette punktet møttes det før kommunesammenslåingen i 1964 5 kommuner. Det var Selbu, Singsås, Horg, Flå og Klæbu.

Vel nede ved bilene var alle enige om at det hadde vært en vellykket tur. For de fleste var det første gangen de var på dette grensepunktet. Ca 40 stykker deltok, og alle 4 kommuner var representert. Hvor går turen til neste år? Et forslag kan være en besiktigelse av Storfurua på sørsiden av Nesnelva, samt et besøk ved den livsoppkvikkende vannkilden i Langåsen. Mange av oss er kommet i en alder hvor vi kan ha godt av en skikkelig slurk fra denne kilden.

NB: Jeg skriver bevisst Drakstsjøen og Drakstgrenda. Fra gammelt av og på en del kart står det k og ikke g.

Det er ikke alltid like enkelt å finne en julegave som faller i smak.

Hva med et gavebrev i fond?

Julegaven som alle husker!

Et gavebrev er et engangskjøp eller en spareavtale i ett av våre aksje- eller rentefond til en person du ønsker å gi en oppmerksomhet.

Enten det gjelder julegaven til den som har "alt", bursdager, dåp, bryllup eller konfirmasjon er dette en gave som vil bli husket!

En viktig årsak til dette er at andeler i fond kan oppnå en langt høyere avkastning enn det som er mulig ved tradisjonell bank-sparing over tid.

I Klæbu Sparebank har vi verdipapirfond for en hver smak med ulike muligheter for avkastning i forhold til ønsket risiko og forventet sparetid.

Ta kontakt med en av bankens rådgivere så får du vite mer om:

- hvilken avkastning kan jeg forvente?
- kan sparepengene tapes?
- hvilke fond passer til min gave?

PS! Ikke vent for lenge – det er snart jul

**Klæbu
Sparebank**

post@klabu-sparebank.no www.klabu-sparebank.no Tlf.: 04358

Spørsmål til leserne

Hyttfossen

Et bilde fra "Hyttfossens" storhetstid mens "bruket" var i drift.

Er det noen av leserne som kan tidfeste bildet?

Avsopping

I fjorårets utgave av årsskriftet etterlyste vi opplysninger om Avsoppingsanlegget i Klæbu. Fra en av våre lesere - Marit Grande - fikk vi disse informasjonene.

I følge notater etter min far Ole Bjørklmark, ble avsoppingsanlegget bygget i Klæbu i 1920. Som det går frem av notatene, har han vært ansvarlig for bygget og stått for regnskapet og utbetalingen av lønninger.

Klæbu kommune hadde garantert for en sum på kr 3246,00

Sammen med seg hadde han fire mann, det var Halvor og Ingvall Sellesbakk, Nicolai Hagen og Ole Renå. De hadde en timelønn på kr 2,00.

Materialer til bygget ble for det meste levert av Karl Ulstad, noe også fra Haldor Grendstad og Ole

Haugum. To karer ved navn Strand og Lien har tydeligvis skaffet sand og fått betalt for det. Regning fra Halseth på spiker lød på kr 38,30, og en regning fra Heimdal Handelssamlag på diverse varer på kr 206,00.

Trygve Bostad hadde støpt gulvet og fått betalt med kr 50,00. Vinduene til bygget kostet kr 35,00. Avsoppingsanlegget må uten tvil ha ligget i Klæbu sentrum avslutter Marit Grande - og vi spør:

Er det noen som vet hvor?

Historiebladet distribueres gratis til alle medlemmer.

Kalenderen kan kjøpes på lokale julemesser.

Bladet og kalenderen er også utlagt for salg i Klæbu Sparebank.

Medlemsavgiften er kroner 150,- pr. år.

Vår bankgirokonto er 4358 47 16623

Klæbu Historielag på nett

Velkommen

til Klæbu Historielag

- Startside
 - Aktiviteter/Møter
 - Årsskrift/Kalender
 - Klæbu Bygdemuseum
 - Styret/komiteer
 - Årsmeldinger
 - Komitearbeid
 - Litt av hvert fra Klæbu
 - Bilder
 - Linker
-
- Gjestebok

Klæbu Historielag
 Postboks 10
 7541 Klæbu
 epost@klabuhistorielag.no

BESØK OSS
 PÅ
 INTERNETT

Historielaget har i noen tid syslet med tanken om hjemmesider på Internett. Mange historielag rundt omkring i Norge har hjemmesider, og i høst drister også vi oss ut i det nye media. Vi har liten eller ingen erfaring med hjemmesider, så vi starter litt forsiktig. Etter hvert håper vi å bringe fram stoff og bilder fra laget og bygda, som kan være til nytte og glede for våre medlemmer, utflyttede klæbygger og andre med interesse for lokalhistorie.

Som menyen viser har vi med noen tradisjonelle sider som forteller hvem som sitter i styret og komiteer, vår aktivitets- og møteplan, løpende arbeidsoppgaver og årsmeldinger. Klæbu bygdemuseum og utgivelse av Årsskrift og kalender er også blant menyvalgene. Du vil etter hvert finne en oversikt over alle utgivelser og artikler i årsskriftene.

Under menyvalget 'Litt av fra Klæbu' tar vi sikte på å legge ut artikler som forteller litt om bygda vår, historie, steder, begivenheter, natur, mv.

Vi har en stor bildesamling i laget. Under menyvalget 'Bilder' vil vi presentere et rullerende galleri hentet fra bl.a. denne samlingen, kanskje med en liten historie knyttet til. Har du historier eller bilder du synes hører hjemme her, så ta kontakt med redaksjonen eller send en epost til:

webmaster.klabuhistorielag.no

Hjemmesidene finner du på denne adressen:

http://www.klabuhistorielag.no

www.klabuhistorielag.no

Nidelva - Fra istid til nåtid

Kilde: Karl H. Brox, Adresseavisen 16.10.2000. NGU og fagtidsskriftet Gråsteinen.

I tidenes løp har Trøndelag både vært havbunn og dekket av is. Klimaet har skiftet fra tropisk til arktisk. Og sier geologene - de geologiske prosessene vil fortsette med å forandre landskapet slik at det i en fjern fremtid vil være endret til det ugjenkjennelige.

Skandinavia har opplevet flere istider, den siste fra 25000 til 13000 år siden.

I løpet av disse 12000 årene slipte, gravde og polerte isen et landskap som hadde fått sine hovedformer mye tidligere. Vekten av den enorme iskapen presset landet ned, og da isen forsvant var havnivået omlag 170 meter høyere enn i dag. Både Heimdal, Moholt og Klæbu var fjordbunn.

Bymarka var en øy, og fjorden strakte seg inn i til Jonsvannet og Selbusjøen, hvor hav møtte is.

Et av Trondheims mest markerte landskapselementer, Nidelva, rant opprinnelig vestover fra Selbusjøen, som like etter siste istid var en del av en fjordarm.

Elvas løp gikk vestover gjennom Kaldvellidalen til Flå. Grusmasser som ble liggende igjen da brekanten stanset midt i dalen dannet imidlertid en effektiv demning som tvang vannet til å ta nytt løp.

Trangfossens smale gjel lå på denne tiden på 15-20 meters dyp i fjorden.

Noen hundre år senere - for omlag 9800 år siden, hadde landhevningen sørget for å senke strandlinjen så mye at Selbusjøen var i ferd med å bli avsnørt fra fjorden.

Laveste avløpssted var nå Trangfossen, hvor det så oppsto en kort elvestubb som var Nidelvas spede begynnelse.

Dette løpet har elva så senere ikke hatt noen mulighet til å komme seg ut av.

Så kan man selvsagt spørre om hva som hadde skjedd dersom elva hadde fortsatt å renne vestover.

Det ville sikkert ha rent en elv der Nidelva i dag har sitt løp, men den ville ha vært betydelig mindre og det er høyst usikkert om dette lille vassdraget ville ha ført med seg nok sand og grus til å kunne danne sletten der Midtbyen i dag ligger. Og ville det ha vært gode havneforhold ved Skipakrok for tusen år siden med en mye mindre elv.

Antagelig er dette høyst tvilsomt, og byen som Olav Tryggvason anla ville sannsynligvis ha blitt anlagt der Gaula (som da ville ha vært mye større i nederste del) munner ut i fjorden ved Øysand.

Terrengmodell av Trondheim og tilgrensende områder mot slutten av istida, sett mot sør fra en posisjon over fjorden. Dagens strandlinje er antydnet i mørk blått, isbreen i hvitt og datidens havnivå i lys blått. Øverst er situasjonen for 12 800 år før nåtid, der Vassfjellet stikker opp som en fjelltopp omgitt av isbre. Breen kalver omtrent ved Torgårdsletta. I midten 12 000 år før nåtiden, der breen kalver omtrent ved Brøttem, og store deler av Nidelvas dalføre ligger under vann. Nederst kjenner vi igjen dagens landskap.

(fra Gråsteinen 5, NGU 1999 og basert på høydedata fra Statens Kartverk).

Erindringer fra en svunnen tid

Fortalt av Margot Berg 92 år, til Jan Rich. Buch

Margot Berg ble født i 1917 nede på Egga på Tulluan, og alle "bondekjerringene" i området kom med grøt på barselbesøket, som var vanlig den gangen, og en gang ble grøten også pyntet med kokte egg.

John var med på å bygge en nåledam ved Brøttem, som er en laftverksdam, og restene vises fortsatt. 5 år gammel opplevde hun at butikken til Østlyng på Hyttefossen brant ned.

I 1923 ca. 6 år gammel, hang hun på ei grind kledd i kjole og vinket til kong Håkon da han kjørte forbi på vei til Brøttem.

Margot var barn av John og Petra Høiås, og hadde flere søsken; Oddbjørg, Olav, Oskar og Ingvar. Familien hadde en omflakkende tilværelse rundt om, da John Høiås var med på flere anlegg bl.a. tunnelarbeider på Svean Kraftverk, samt på "rallar" på jernbanen mellom Støren og Berkåk, og Petra ble etter hvert med som anleggskokk.

Det var svært vanlig at anleggsarbeidere hadde med seg sine familier. I 1927 gikk ferden til Sauda i Rogaland, hvor John skulle være med å bygge

Svartevann-dammen oppe i fjellet, og de ble boende ved Saudasjøen hvor det også ble skolegang.

I Sauda måtte Margot bytte mellom tre forskjellige skoler, og det ble en merkelig skolesituasjon.

Broren Oskar døde i Sauda 17 år gammel, av ørebetennelse som slo til hjernen.

En traurig situasjon.

John måtte bo inne på fjellet, da arbeidslaget var med å slå tunnel for vanntilførsel til et kraftanlegg.

Da denne perioden var over, reiste de tilbake til Klæbu, og reisen måtte alltid gjøres med båt.

De bodde en stund i Klæbu, før de igjen måtte ut på reisefot til Narvik for nye kraftverkutbygginger.

Denne turen huskes veldig godt, da det er forferdelig uvær og svært høye bølger over Folla, og denne reisen satt lenge i.

I Sandnessjøen måtte mor Petra i land, for å forsøke å få tak i ferskt brød, da de måtte holde kosten selv på reisen. Her var det ikke noe som het kostgodtgjørelse nei.

Vel fremme i Narvik, måtte de gå i en lettboat da det værmessig var vanskelig å gå med dampbåten inn til kai. Derfra gikk ferden mot Rombaksbotten, hvor dagens kistransport fra Sverige i dag forgår, og hvor også de har en Rallarveg som går fra Rombaksbotten og opp til Bjørnfjell mot svenskegrensa, og er ganske spektakulær.

Mor Petra fikk i 1931 yngstebarnet Oddbjørg i Narvik, og her fikk de en pleierske hos seg som hadde jobbet i Klæbu tidligere. Pleiersken, som het Sofie Bogan, var gift med en Runkail/Finnkail – som bl.a. kunne stoppe blod!

I denne perioden gikk Margot på skole på et sted som het Nygård.

Etter hvert flyttet familien opp på fjellet mot Bjørnfjell på Nygårdsanlegget, hvor John bygget et lite hus for seg og sin familie ved Trollvatnet. Her var moren kokk for 12-14 personer.

Andre familier som kom til, måtte også bygge seg små husvære i et værmessig svært tøft område.

Lengre inne på fjellet besto arbeidstokken i hovedsak av Finnkaila (samer).

På den strengeste vinteren flyttet Margot ned til Trældal, hvor skolegangen fortsatte.

Ofte måtte hun gå på ski ned til skolen, og hun fikk en nikkers som var god og komfortabel, MEN lærerinna var svært lite fornøyd, og tillot ikke dette, så Margot måtte bytte til skjørt før skoledagen begynte!

Inne ved Trældal var det en del tyvaktige folk som stjal det de kom over, og Margot opplevde å bli frastjålet skiene sine, en av de siste dagene det var skiføre.

Margot husker spesielt en episode med moren, som alltid gikk med stakk, og en gang hadde hun på seg et volangskjørt som sto ut som en fallskjerm da hun rente nedover bakkene.

Margot ble konfirmert i Ankenes Kirke, som ligger like sør for Narvik, sammen med en del sektmedlemmer av Læstadianere, som måtte døpes først, og var kommet reisende langt nordfra.

Etter at kraftverksarbeidet var ferdig oppe ved Bjørnfjell, gikk reisen tilbake til Klæbu, og Margot var nå ca. 17 år gammel.

I Klæbu var John med på utbyggingen av Fjærumsfossen kraftanlegg, og de bodde nå på Myrvang på Hyttfossen

Her ble det av og til tatt inn losjerende, deriblant min bestefar som også var med på anleggsarbeidet til Svean, samt spanderte øl på ungdommene, og en anleggskar som het Blind Fredrik, som hadde vært utsatt for et arbeidsuhell, og som måtte ha med seg en hjelper. Blind Fredrik spilte gitar og sang noen stubber til underholdning for arbeidsfolket, deriblant denne strofen; ... fra Tromsø opp til Lyngen reiste jeg i 99 lett om hjerte glad i sinnet da ulykken rammet mig...

I voksenalder ble Margot gift med sin Johan, og først på 50 tallet bestemte de seg for å ta en sykkeltur sammen med Borghild og bror Olav. Syklene var ikke av det nyeste slaget, men de fikk greie seg. De startet med full oppakning med telt, pledd og kokeutstyr. Sovepose eksisterte ikke. De kom seg til Støren hvor de overnattet. Derifra tok de toget opp til Hjerkinna på Dovre, slik at det meste av motbakker var unnagjort. De syklet så videre til Vinstra, hvor de skulle avlegge et besøk på Auraanlegget (?) som var det egentlige målet for turen, da bror Olav hadde jobbet på dette anlegget tidligere. Ferden gikk så videre ned til Ringebru som var vendepunktet.

Her ble det behov for sykkelreparasjon, da syklene på ingen måte var av siste årgang, og de hadde fått skikkelig juling på turen. Et lager på den ene sykkel var gått i oppløsning, men heldigvis var det et bilverksted der som hadde nødvendige deler.

Like i nærheten var det laget en slags vannrenne langs veien, hvor det ble godt med drikke og nødvendig vask av svette hender og ansikt.

Det ble også skikkelig kjeft å få fra en fastboende som varslet litt høylydt om at dette var ulovlig. Dette var tydeligvis vann til de nærliggende husene, så vi måtte fjernes oss så fort som bare det.

Returen ble et lite antiklimaks, da de fikk leid en lastebil som de tok fra Ringebru og over til Østerdalen, nærmere bestemt Atna. Derifra fortsatte de opp til Tynset, Røros og over til Tydalen på svært dårlige veier, og syklene måtte ofte trilles.

Oppe ved Ås i Tydalen besøkte de Alma og Iver Unsgård, og der ble de traktert med nyslaktet geitekjøtt. Det ble etter hvert litt travelt med å komme seg videre ned til Selbu, for å ta båten Kong Sverre på Selbusjøen, da båten hadde en av sine siste turer.

Hele reisefølget kom seg velberget til Brøttem, og det var selvsagt utrolig godt å komme hjem.

En kan jo tenke seg tilsvarende tur i dag med spesialsykler, lette klær, soveposer og telt som nesten ikke veier noen ting.

Dette var egentlig en bragd med den tids utstyr og sykler uten gir.

Trippelsøsken

Av Jan R. Buch

Her er bilde av tre søsken Berg som ble gift med tre søsken Høiås, - en meget sjelden sak.

Fra venstre; Ingvar/Inger, Olav/Borghild, Johan/Margot.

Søsken Berg; Inger, Borghild, Johan.
Søsken Høiås; Ingvar, Olav, Margot.

Av disse er det i dag kun Ingvar (93 år) og Margot (92 år) som lever.

Og i Klæbu er det i dag en mengde doble søskenbarn som etterkommere etter disse. Det vil si at de er søskenbarn både på mors- og farssiden.

Gamle værmerker

Hvis Vassfjellet hadde flere enn 3 snøflekker til Olsok, ble ikke kornet modent i Klæbu.

Hvis du hørte Fjæremsfossen på Tanemsbrua ble det nordvest og regn og surt og kaldt. Hørte du toget fra Melhus ble det vestavær og regn. Men hørte vi Hyttfossan ble det sønnavær og godvær.

Hvis gauken gol første gang i tomt ris (ikke løv på trærne) da ble det en dårlig sommer.

Hvis isen bar en voksen kar til SanktHans ble det en sein vår.

Marit Kleven

I gamle dager sa de at man IKKE måtte slakte grisen i KRYMPEN MÅNE. For da vart flesket SKRYPAR. Det har altså med månen å gjøre.

Man må ikke belage seg på at gå på fisketur når det er tordenvær. Da biter ikke fisken, den spiser bare av agnet og detter av.

Før i tiden sa de at MATEN vart fort sur og ubrukelig når det var noe som de kalte "Hund-dagan"

Når det er tordenvær før SanktHans, blir det en dårlig sommer.

Kjellaug og Konrad Solheim

Lillemann med sekken

Hentet fra boken "De gamle byoriginalene" av Ester Nordmark

Lillemann med sekken/vesken er feilaktig kalt den evige student, Magnus Brostrup Landstad, f. i Klæbu 1867, død 1955. Han var kanskje den mest kjente av byoriginalene helt til opp i 1950-årene. Han var ugift. Foreldrene hans var prosten Hans Landstad i Klæbu og Anne Marthe Marie Aamodt av Gleminge. De var 11 eller 12 søsken. På grunn av en rygglidelse lå han til sengs fra han var tre til han var fjorten år. Deretter tok han middelskole og gymnaset på tre år, 17 år gammel! Han var student ved Trondhjems Tekniske Lærestanstalt 1884-88. Det ble sagt at han ble ferdig utdannet både maskin- og gruveingeniør, men det blir også sagt at han hadde avbrutt studiene.

Hver 17. mai gikk han med studentlue. Han var meget klar i hodet og var interessert i alt mulig, for eksempel kunne han hele bestykningen på den engelske flåte i mellomkrigsårene, fortalte en eldre trondhjemer.

Landstad var liten og spe, knapt 1,50. Han var alltid å se i byen med en liten ryggsekk eller en liten veske og gikk med beksømsko eller turnsko, av og til bar-bent om sommeren. Han levde av en liten livrente.

Når han skulle kjøpe noe, f.eks. brensel, undersøkte han først hva det kostet, gikk så til banken og kom tilbake med det riktige beløpet. Han bodde tidligere inne ved Rønningsbakken og nærmere Tyholt - han var ofte å se på sin vei forbi Kristiansten og nedover Stensbakken (Brubakken) Fra årsskiftet 1947/48 bodde han i en liten leilighet på ett værelse og kjøkken i Stadsing, Dahls gate på hjørnet mot Nonnegata. Der hadde han store ordnede stabler med

aviser, men han hadde også en stor og verdifull samling vitenskapelige bøker, bl.a. dansk-franske ordbøker. Det sies at boksamlingen ble gitt til biblioteket i Trondheim etter hans død.

Han hadde anskaffet seg en motorsykkel (500kb) som han hadde stående i leiligheten. Det fortelles at han byttet den inn i en nyere modell hvert år. Han fortalte selv til meg et par år etter krigen at han tenkte å ta en motorsykkeltur til Sverige, hvor han skulle ha slektninger. Dette var nok bare en ønskedrøm som aldri gikk i oppfyllelse. Det er visst ingen som har sett ham kjøre sykkelen.

Han var glad i barn og populær blant dem. Han kunne også være spøkefull. Når de spurte ham hvor han bodde, svarte han " i et rundt hus med fire hjørner/ i kjelleren / på loftet" Og når de spurte ham om ett øre, svarte han mens han pekte på ørene sine: "Her har du ett øre, og her har du to øre."

Han døde i 1955, 88 år gammel, som en av de siste byoriginalene fra den tida. Mange trondhjemer har gode minner om ham.

Kaia ved Selbusjøen

Av Lars Braa

Steinkaia like nedenfor museet på Teigen er av gammel dato, og ser i dag nærmest ut som en molo. Det er vanskelig å tidfeste når den ble bygd, men det er grunn til å tro at den ble brukt til ilandføring av kvernstein fra Selbufjella.

Da er vi tilbake til 1600-tallet.

Ellers må en regne med at selbyggene hadde forbindelse med sin nabo sjøvegen ved forskjellige gjøremål, ikke minst for en bytur. Teigen gård fungerte som vertshus og butikk, og en må regne med at selbyggene var både gjester og kunder. Dette var i hvertfall tilfelle fra midten av 1800-tallet. Kaia er ca. 25 m. lang og ca. 3m. på toppen. Noe bredere i bunnen. Det er tydelig å se at visse partier er bygd som tørrmur, og ganske forseggjort med

stein i forskjellige størrelser. Mellom ytterveggene er det oppfylt med mindre stein, og til og med enkelte tømmerstokker.

Klæbu historielag ser der som en viktig oppgave å få restaurert kaia, og har blant annet invitert Trondheimregionens friluftsråd til å bistå med å søke rette instanser for midler. Klæbu kommune ser med velvilje på at dette prosjektet blir gjennomført. Men først må finansieringen være i orden.

Foto: Jan R. Buch

Sagbruket på Teigen

Av Lars Braa

Sagbruket med snekkerverkstedet ble overført til Klæbu bygdemuseum fra eiendommen Bjørklimark, g.nr.29, br.nr.2-3 på 70 tallet. Både sagbruket og verkstedet har betydelig interesse for å vise gjenstander og arbeidsmetoder i forgangen tid.

Spesielt knytter det seg stor interesse til sagbruket som drives med vasskraft. Så vidt en kjenner til er dette det eneste innen vår region, og representanter fra Sverresborg har gitt uttrykk for at det er unikt i så måte.

Klæbu historielag ser det som sin oppgave å restaurere sagbruket fra bunnen av, slik at det kan framstå fullt ut i brukbar stand ved visning for allmenheten.

Med det som formål må en satse på tilgjengelighet. Det blir en oppgave som kommer i tillegg, ikke minst i undervisningsøyemed, f.eks. for skoleklasser. Etersom Sverresborg har en såpass positiv innstilling til oppgaven, skulle det være mulig å få til en finansiell løsning og få satt arbeidet i gang.

Foto: Jan R. Buch

Familien Devle på Stavlund

Ved Ingar Liium

Med Anna Devles bortgang er en livs historie slutt. Alle de seks søsken er borte.

Det hele begynte med at Tore Olsen Grendal kjøpte Stavlund søndre på auksjon i 1891. I følge bygdeboka kaller han seg da Tore Grendal Hoeggen. Tore Olsen var født i Rennebu, og var gift med Randi Toresdatter. De hadde først Hoeggen på Strinda. De hadde en datter - Anne - som er mor til de seks søsken som nå er borte.

Anne var født i 1878, og ble gift med Andreas Olsen Devle. Andreas var fra gården Devle, og foreldrene var Ole Andreasen Olsen Sundland født i Osen i 1828 og Else Olsdatter Ølset, født i 1836. Andreas var i sine unge år i Amerika, men kom heim og tok over Stavlund etter at han gifta seg med Anne. Andreas døde i tuberkolose i 1934 og Anne døde i 1965.

De to Stavlundgårdene ligger for seg sjøl, og er de innerste gårdene i Bostadgrenda. Fra gammelt av har det vært en gård, men ble i 1791 delt. Siden ble den en gård igjen da min bror Paul kjøpte den delen som søsknene Devle eide.

På grunn av beliggenheten og svært gode naboforhold har vi gjennom fire generasjoner hatt omgang med hverandre som om vi hadde vært en familie på de to gårdene. Mye av dette skyldes at vi ble deres unger da de i den siste generasjonen ikke hadde noen. Dessuten måtte vi være med og hjelpe til i onnene da vi ble store nok til det.

Det var vår generasjon som var de siste barnearbeiderne. For å få det hele til å gå rundt måtte mange hender i arbeid. Det var nepetynning, potetplukking og skuronn. Seinere ble det å være med på trøskinga om høsten. Mye av dette var byttarbeid mellom gårdene. Lite var motorisert, og det meste var håndarbeid.

Men fra vi var små var vi flere ganger om dag " bort i gårn" som vi sa. Det var alltid noe som foregikk og prosjekter på gang. Alle var i sine beste år, og i arbeid med ett eller annet. Jeg husker at jeg måtte tidlig dra smergelskiva til Olaf. Den sto nede på et

rom i låven og hadde et stort hjul for å få til utveksling. Ellers så skjøt vi på blink med rifle, fiska i bekken etter ørret og var med på Develvollen i helgene. Om vinteren var det ludo-spill eller kinasjakk. Det var mye godt humør, men også fleip, men det lærte vi å tåle.

Anne var svært nærsynt, men brukte ikke briller. Hun var glad i barn, for vi dro dit så mye at det var rart hun ikke ble lei. Dessuten hadde de kjente fra byen som hadde barn, og de lekte vi sammen med.

Sivert som var eldst var født i 1904. Han var i sin ungdom en staselig mann. Han ville gå befallsskolen, men ble nekta å søke av faren. Det førte til at forholdet mellom ham og faren ble dårlig etter dette. Sivert hadde egenskaper til å bli en god befall. Han var intelligent, og en flink skiløper. Deltok i flere skirenn, bl.a. Reinsfjellrennet. Dessuten var han en flink skytter og en god jeger og deltok i elgjakt og småviltjakt.

Trygve født i 1906 var den som mest deltok i det vanlige arbeidet på gården. Han var svært hesteinteressert. Utallige føll ble født og temmet av ham. Jeg var ikke store karen da jeg ble med Trygve når han kjørte melkespann på rampen ved Nyhus. Han var en som stod på med arbeid fra tidlig om morgenen til seint på kvelden. Trygve var svært utadvendt og var med på det meste.

Ragna, født i 1910 var som Trygve den som deltok i gårdens arbeid både i fjøs og inne. Hun var morens høyre hånd i kjøkkenet, samt vasket og bøtet klær. Hun var nesten aldri borte, men en sliter som tok seg av familiens ve og vel. Hun satt ofte om kveldene og bøtte sokker og votter, da det gikk

hardt utover slike plagg i skogen om vinteren. Else Johanne eller som hun til daglig ble kalt - Hanna - var født i 1911. Hun utdanna seg til syerske i sine yngre år. Siden ble det hennes levebrød, og hun var svært etterspurt da hun var svært flink. En kunne ikke si at det var hun som hadde sydd den og den kjolen. Hun hadde ikke personlig preg, men fulgte moten og oppskriftene. Hanna bodde heime, men måtte mang en gang overnatte da det ble for lang vei heim Ofte satt hun til langt på natt for å få plaggene ferdig. Mang en duk har hun også brodert. Hanna var svært beskjeden i all sin ferd, og hun tok veien heim selv om den var lang på sykkel eller til fots for å få mosjon.

Karl Olaf eller Olaf som vi til daglig sa, var tvilling med Anna og de var født i 1915. Det er fortalt at det var en svært vanskelig fødsel da de ble født, men med ei svært flink jordmor gikk det til slutt godt. Olaf hadde det meste av sin arbeidstid hos Mørtelverket i Trondheim. Før det var det forskjellig arbeid med skogshogst, onnarbeid og annet. Det var Olaf jeg var mest sammen med. Han var en trivelig kar med mange jern i ilden. Det var hos ham jeg lærte meg å skyte med rifle. Jeg ble ikke noen stor skytter. Vi lystra etter "pæt" i bekken om høsten, fiska i tjønner på Nordmarka, og om helgene var vi på Develvollen. Olaf var elgjeger, og la feriene sine til elgjakta da det var hans form for ferie fra arbeidet. Olaf gikk bort så alt for tidlig. Han ble bare 71 år da han døde i 1986.

Anna var nevnt som tvillingen til Olaf, og var den som levde lengst av alle. Hun døde 22. februar 2007. Anna har hele sitt liv ofra seg for andre mennesker. Ble med tidlig ei sykesøster og pleiet tuberkuløse da det i den tida var en svært utbredt sykdom i bygda. Siden tok hun samaritkurs. Det tilsvarer hjelpepleiekurs i dag. Hun hadde sin arbeidsdag på Østmarka Sykehus, på Betania i Malvik og Hallsetheimen. Anna hadde et stort hjerte for alle, men kunne også si ifra når

hun mente seg urettferdig behandla eller at det ikke var som det skulle når hun var heime i helgene. Anna var usedvanlig klar i hodet helt til siste slutt. Det var artig å prate med henne for hun fulgte med i alt både i nabolaget og på TV, selv om synet svikta i de seinere åra.

Da Sivert og Trygve ble pensjonister på 1970-tallet, bygde de seg alle hus på egen jord på Grindbakken. Her satte de opp et sokkelhus hvor tre søsken bodde i sokkelen, og tre opp i andre etasje. De solgte da gården og fikk en god pensjonisttilværelse.

De fikk sin ungdomstid i den verste mellomkrigstida. Tid med arbeidsløshet og lite penger. De var svært arbeidsomme og sparsommelige i sin levemåte. Ferien var elgjakt, småviltjakt og molterurer til Snåsa og liknende plasser.

Det gikk 103 år fra Sivert ble født til Anna døde. Ringen er sluttet. En livshistorie er over.

Vi i nabogården har gode minner å tenke tilbake på. Det er svært uvanlig at seks ugifte søsken levde sammen. Men tida, ei sterk morsfølelse og godt samhold mellom dem ga grunnlag for denne levemåten. Vi minnes tida sammen med dem med glede.

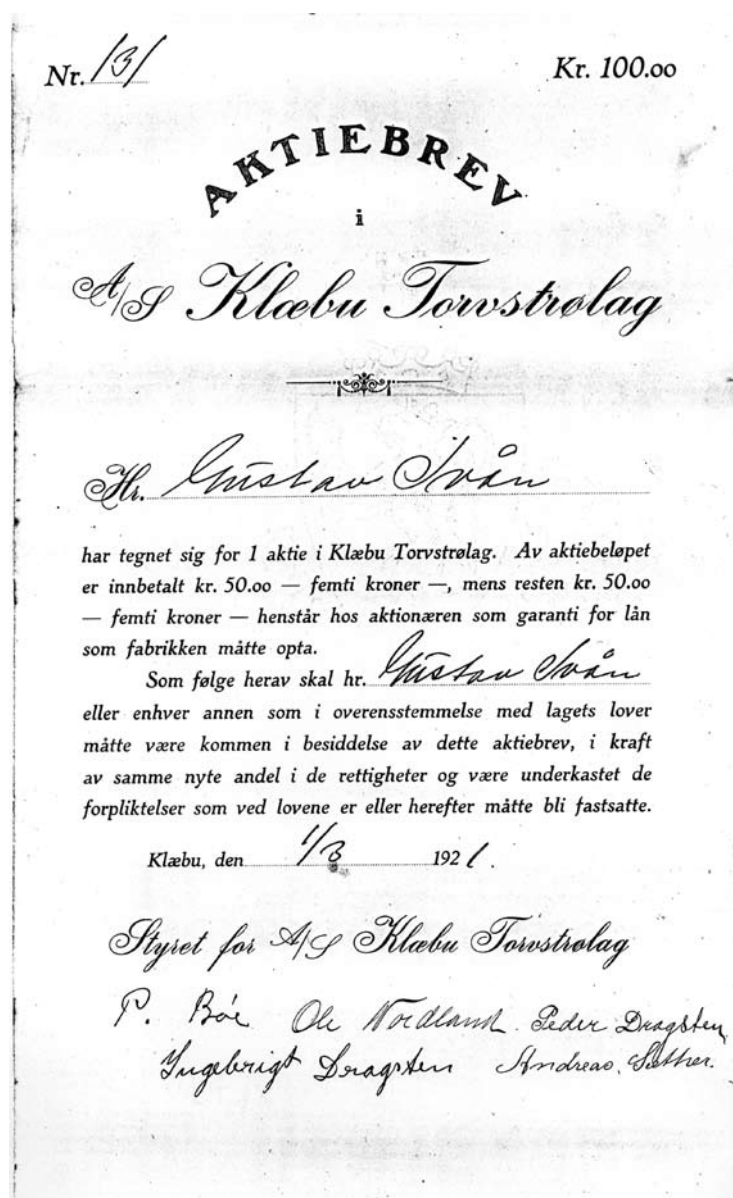
1. rekke fra v.: Else Johanne, Karl Olaf, Anna og Ragna. 2. rekke fra v.: Gudrun Holtbe, Andreas og Anne Devle, Trygve.

Torvstrøfabrikken på Svånmyren

Av Kåre Haugen

Svånmyren eller Svånmyra er en fellesbetegnelse på hele myrområdet som starter på vestsida av fylkesvegen like nord for Lysklettflåtten, der huset til Laura og Ivar Gundersen ligger. Myra strekker seg videre nordvestover og ender opp inne ved travbanen og Svån. Den delen av myra det ble drevet torvuttak på, kommer fra Lysklett Nordre, g. nr. 15 br. nr. 1. Den er ca 40 dekar, og ble den 7/5 – 1918 utskilt med br. nr 3 og solgt til A/S Klæbu Torvstrølag.

Vi kan si at dette er starten på en ca 30 års virksomhet med produksjon av torvstrø. Nåværende eier av myra er Ingar Dragsten, og han driver med juletreproduksjon på nesten hele området. Hans far, Johan, kjøpte i 1950 både arealet, fabrikkbygningen og maskinene av Torvstrølaget A/L som da var eiere. Vi kan derfor regne 1949 som det siste driftsåret. En kveld nå i vår har jeg samlet 3 av veteranene i Lysklettområdet til ei mimrestund om fabrikken. De 3 er Bjørn Hukkelås, Hans Jørgen Buvarp og Lars Grendstad. En kveld noe senere er jeg på åstedsbefaring sammen med Hans Jørgen og Ingar Dragsten. Det er ikke mulig å spore opp noen protokoller fra den tida det var drift her. Derfor må historien baseres på det folk husker.

I forbindelse med rivingen av bolighuset på Svån fant John Lium et aksjebrev som har tilhørt Gustav Svån. Dette gir oss opplysninger om hvem som satt i styret i starten, likeså at det var aksjonærer utenfor Klæbus grenser, og en viss pekepinn på antall solgte aksjer. Aksjebrevet er datert i 1921, og styret hadde da følgende sammensetning: Peder Bøe - Storuglen øvre, Ole Nordland - Bruråk i Bratsberg, Peder P. Dragsten - Osen øvre, Ingebrigt Dragsten - Vangsmo øvre og Andreas Sæther - Sætran østre i Bratsberg. Det sies at Peder P. Dragsten (Per Osa i daglig tale) var en pådriver for å få startet opp fabrikken.

Gustav Svån kjøpte aksje nr. 131. Jeg vil tro at antall kjøpte aksjer sto i forhold til gårdens størrelse. De største kunne ha opp mot 10 aksjer. Med en gjennomsnitt på 4 – 5 aksjer pr. bruk så var det sannsynligvis over 30 aksjonærer i selskapet. Hver aksje kostet kr, 100,- Halvparten av aksjekapitalen ble innbetalt. Med den andre halvparten sto de med garantiansvar for selskapets gjeld.

Like etter 1. verdenskrig var det matmangel og gode tider i jordbruket. Optimismen var stor, og det ble satset stort og framtidsrettet. Fabrikkbygningen lå om lag der Ingar Dragsten nå har mottakelseshuset for juletoresalget. Bygningen blir anslått til å ha vært ca 40 m lang og 10 m bred. Den var ganske høy og bratt røstet. Dette for å gi plass til inntak av torva oppe i mønet. Bygget sto med lengderetningen om lag parallelt med fylkesvegen. I nordenden av myra var det festet en tykk vire med solid forankring. Denne gikk opp i mønet på huset og ut på andre siden hvor den var festet i bakken. På denne viren hang det ei stor kasse festet med trinser. Denne ble trukket av en vinsj.

Husene sto med enden mot fylkesvegen og ned til virebanen. De sto med 15 – 20 m mellomrom. På andre siden av virebanen og videre vestover så langt myra rakk, sto det likedan med hesjer. Mellom hesjene var det spent opp løypestrenger som det ble trukket mindre kasser på. Tørr torv ble tatt fra hesjene og lagt i disse kassene. Løypestrengene gikk så høgt at disse kassene kunne tømmes i hovedkassen på virebanen.

Inne i fabrikk ble torva lagret i et rom. Derfra ble den tatt og kjørt gjennom ei knuse. Fra denne gikk den på et transportband opp i en silo. Under siloen sto det ei presse. Den presset torva i baller på ca 50 x 50 cm og knapt 1 m lang. På to av sidene ble det lagt inn grinder av tynne fjøler. Ballene ble bundet sammen med tykke metalltråder. Fabrikk var utstyrt med egen sagbenk til å skjære opp fjøler til grindene. I tillegg var det spiserom, kontor og lagerplass for torvballer i bygningen. Til å trekke utstyret på fabrikk var det en stor elektrisk motor, montert i et eget rom. Via en lang mellomaksling som lå oppe under taket, ble drifta overført til sag, presse, transportband, knuse og vinsjen som drog torvkassen inn og ut av bygningen. Ingar Dragsten har tatt vare på denne motoren.

En god del av arbeidet på fabrikk ble basert på innleid hjelp. Ingebrigt Dragsten var daglig leder nesten hele tida. Ole Høiås, Eskild B. Bostad, Johan Dahl og Hjalmar Østerberg arbeidet mye der. Harald Dragsten forteller at han har vært med og matet knusa når de presset baller. Det støvet så mye at en så bare noen få meter foran seg, sier han. Det var nok ingen rensom arbeidsplass. Til og med inne på spiserommet lå myrstøvet i tykke lag. I 1930 – og 40 åra var det Eskild B. Bostad og Hjal-

Ingar Dragsten ved siden av motoren som drog alt utstyret på fabrikk. Motoren er laget ved A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri, Kristiania. Den ydet 15 hk. (hestekrefter) I venstre hånd har han en torvspade.

mar Østerberg som stakk opp mye av torva. Det var konstruert egne spader til dette arbeidet. Torva ble stukket i firkanter på 30 x 30 cm og 8 cm tykke. Arbeidet var basert på akkord og prisen lå lenge på 38 øre pr. m³ myr. Hesjing av torva var et lettere arbeid. En del gutter ble derfor innleid til dette. Både Hans Jørgen Buvarp og Bjørn Hukkelås har vært med og hesjet. Bjørn hadde sommerjobb med dette i flere år. Han tror lønna var 25 øre pr. lengde. Ei lengd var 170 – 180 cm lang og hadde 7 – 8 høyder med tråd. Trådene var 2 + 2 tråder i hver høgd, og det ble lagt ei rad med torv på hver side av hesja.

Ryktene sier at selskapet sleit med økonomien. Det var i grunnen ikke så rart. De hadde satset stort, og i slutten av 1920 –åra fikk vi fallende priser på alt. Som eksempel kan nemnes at for melk levert til Trondhjems Meieri var prisen i 1919 oppe i 51,86 øre pr.liter. I 1929 var prisen falt til 18,2 øre. Gjeld ble derfor svært tung å hankses med. Enkelte valgte nok å forlate selskapet i denne tida. For å få lov til å gå ut, måtte de sannsynligvis innfri det garantiansvar de hadde pådratt seg for selskapets lån. Dette ga penger inn til selskapet, og muligheter

for nedbetaling av lån. Peder Bøe som var med fra starten, forlot selskapet i slutten av 1920-åra. I 1930 sto det 3 torvhus på myra, øst for Bostadflata, forteller Ingeborg Flatjord Eliassen. Bostadgårdene hadde et hver og det tredje tilhørte Peder Bøe. Fra slutten av 1930-åra hadde han torvuttak på egen eiendom.

I 1942 ble aksjeselskapet oppløst, og et andelslag med 8 medlemmer overtok eiendommen og driftsansvaret. De 8 var: Sivert Aune – Aune, Ingar Aune – Halset nedre, Iver Eidstu – Eidstu, Arne Grendstad – Lysklett nordre, Haldor N. Grendstad – Grendstad, Klaus Brøttem – Brøttem, Knut Hjellien – Hjellien og Gunnar K. Ulstad – Torven. Torvstrølaget satt med fabrikken fram til 1950. Økonomien ble etter hvert så bra at drifta gikk med overskudd. Overskuddet ble ikke tatt ut, men enkelte år tok laget en tur for pengene. Både Klara

Eidstu Nordsteien og Lars Grendstad husker at foreldrene så fram til disse turene.

Da drifta opphørte var store mengder med myr tatt ut. Det sto igjen striper på ca 3 meter der hesjene sto. Av et totalt areal på 40 da. så var det tatt ut myr på 25 – 30 da. Med ei gjennomsnittlig dybde på litt over en meter så blir dette 30 000 m³ som er tatt ut på disse 30 årene. Det blir mangt et spade-stikk, og mang en svettedråpe har nok falt ned i myra.

Johan Dragsten demonterte utstyret og rev fabrikkbygningen. Maskinene ble solgt til Petter Jøssås, Mostadmarka. Om de ble tatt i bruk igjen er ukjent. Bruket av torv til strø ble etter hvert som industrisamfunnet vokste fram, for kostbart. Dette var et forsøk på å tegne et bilde av en for da-tiden stor fabrikk i Klæbu. Til slutt en takk til alle som har vært behjelpelig med opplysninger.

Her er en oversikt over arbeidsgrupper/komiteer oppnevnt av Historielagets styre:

- Komite som arbeider med verneverdige forhold ved kirkegården.
- Komite som samler historien til Halsetheimen.
- Komite som samarbeider med Selbu og Tydal historielag om historien til Brungmarka, Hånnå- og Renåmarka.
- Komite som registrerer gamle husmannsplasser.
- Komite som har ansvaret for lagets billedsamling.
- Plankomite for nybygg på Teigen.
- Gerda og Oddleiv Bjørkliås samler avisartikler og bilder angående Klæbu.
- Jorun Hovdar og Jan Kåre Berg styrer lagets arkiv.

Historiebladets oppgave er å formidle glimt fra eldre tider

Vi i redaksjonen er derfor avhenging av tips og stoff fra leserene. Har du gamle brev liggende på kistebunnen, dokumenter som kan være av interesse eller fortellinger om levevilkår og livsformer i eldre tider, så ta kontakt med noen av oss i redaksjonen.

Store, gamle furuer i Klæbu

Visste du at det finnes et tre i Klæbu som begynte å vokse allerede i året 1580? Det vil si at dette treet har stått på sin vokseplass i godt over 400 år, og det vokser enda! Denne kjempen har fått navnet Storfurua, og står ved Langmyran i Nordmarka ikke langt fra Jenvollhytta. Tenk om dette treet kunne snakke!!!

Men, vi har også andre kjempetrær i Klæbu. I historielagets årsskrift for 1989 har Terje Thun fortalt om sine undersøkelser av de 8 største furuene vi har her i kommunen. Trærne er forsøkt aldersbestemt ved å benytte et tilvekstbor som kan bore ut blyanttynne prøver. Når en teller antallet år-

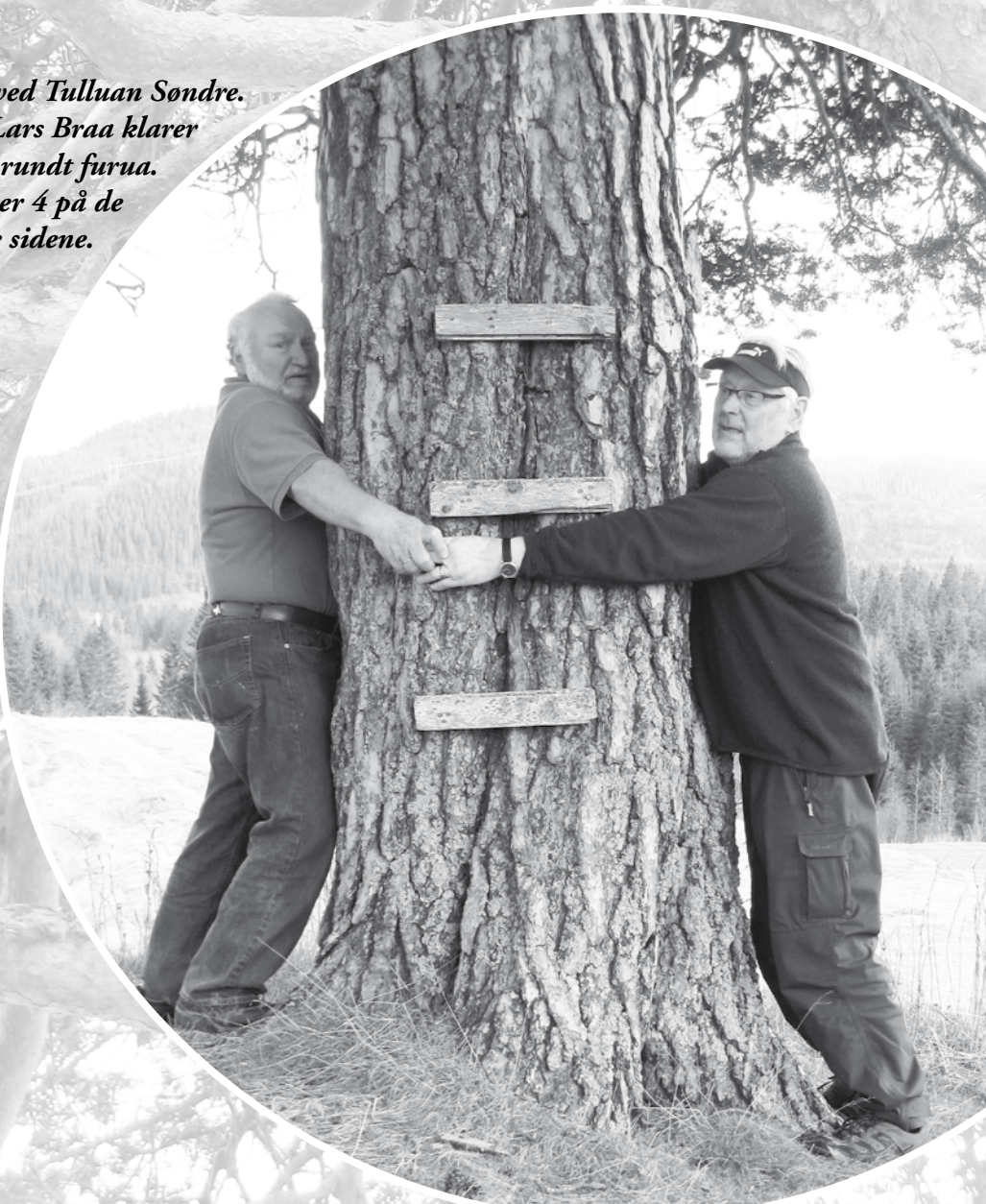
ringer fra marginen og ut til barken på disse prøvene, kan en finne alderen uten å skade treet. Vi refererer mye av faktainformasjonen fra artikkelen hans.

For mer informasjon gå inn på internett, adr: klabuhistorielag.no

Storfurua ved Tulluan Søndre. Sturla Sæter og Lars Braa klarer akkurat å holde rundt furua. Se furu nummer 4 på de neste sidene.

Furustamme ved Tanemsvollen i 1957.

1

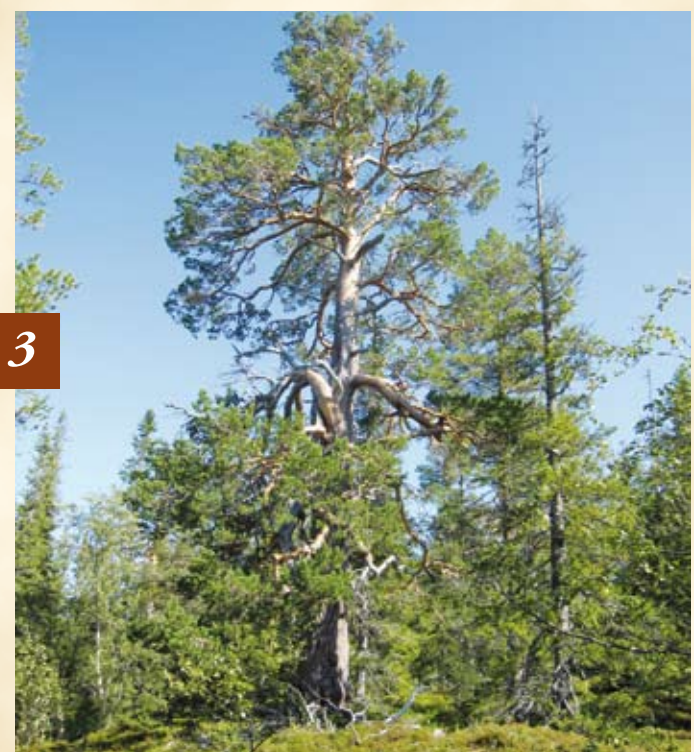
4

2

5

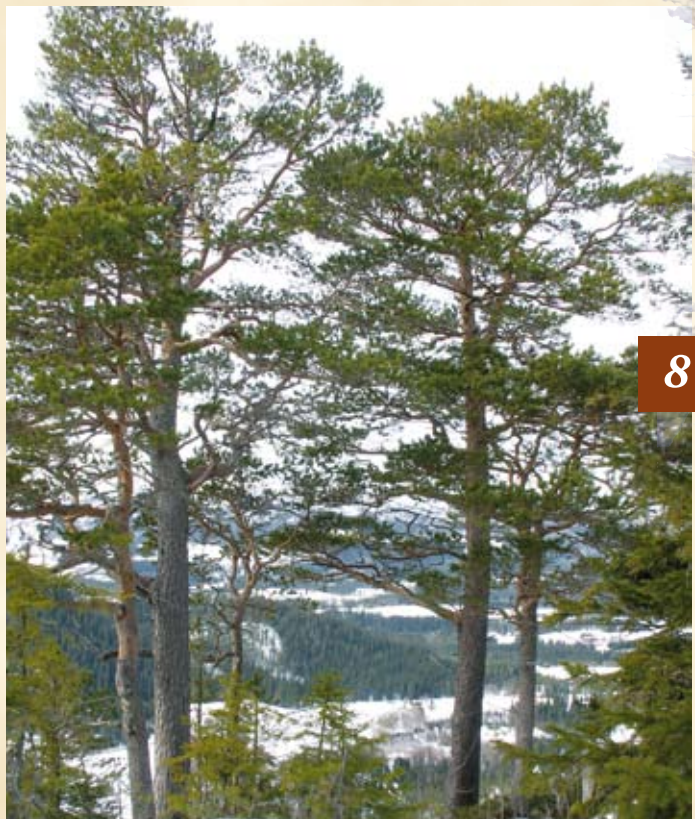
3

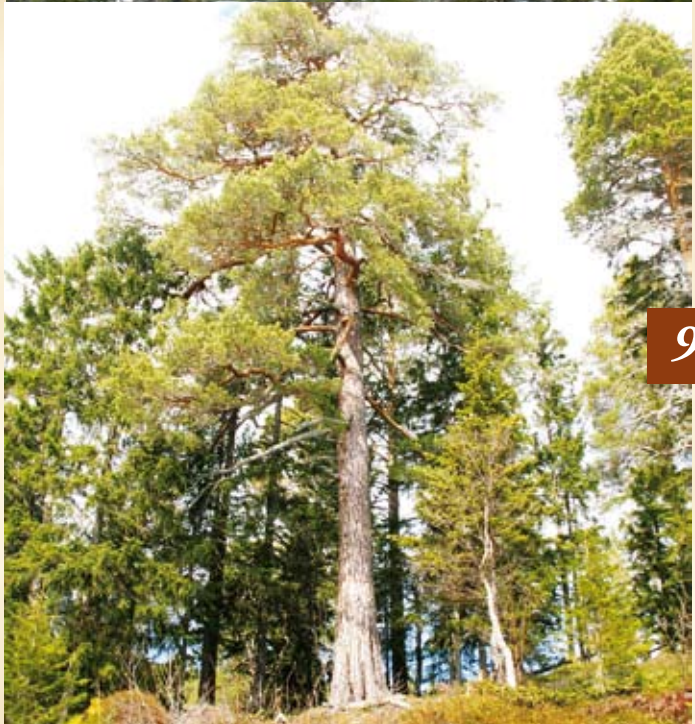
6

7

8

9

Lars Forseth risset inn monogram og årstall i 1781, altså for godt over 200 år siden. Treet var da bare ca 80 år, og betydelig mindre enn det svære treet som står der i dag. Nå begynner både årstall og monogram å gro igjen.

Store, gamle furuer i Klæbu

Numrene henviser til furubildene på midtsidene.

1. *Jutulfurua ved Lysklettvollen på Nordmarka*

Det var ikke enkelt å fastslå alderen på denne furua, fordi det var mye råte i stammen. Boreprøven ble derfor foretatt på den nederste greina. Denne boreprøven inneholdt 290 årringer, noe som tilsa at greina var fra 1699. Deretter måtte det beregnes hvor mange år treet kunne være da greina ble dannet, og til sist måtte jordsmonnet beregnes samtidig som han vurderte andre trær i samme område. Alle disse beregningene gjorde at Thun anslo Jutulfurua til å stamme fra begynnelsen på 1600-tallet. Vi skjønner at det å angi trærs nøyaktige alder ikke er for amatører!

Det er som et lite eventyr å studere denne furua på nært hold. Den er så skeiv og for-vridd, og det er tydelig at den har hatt store påkjenninger gjennom alle disse årene.

GPS-koordinater: 0578227 – 7019972 (UTM sone 32)

2. *Storfurua ved Langmyran på Nordmarka*

Dette er den største furua som er beskrevet i dette materialet. Den er en gigant, frisk og fin, den vokser fremdeles og det må tre voksne personer til for å kunne ta rundt stammen. Det var ikke enkelt å få tatt boreprøve av denne furua heller, fordi omkretsen helt nede ved rota var for stor, ca fire meter. Prøven ble derfor tatt 2 m oppe på stammen og viste 387 årringer. Så måtte det beregnes hvor gammelt treet var da det hadde nådd denne høyden, og alle betraktninger til sammen gjorde at Storfurua sannsynligvis slo rot ca år 1580.

GPS-koordinater: 0581038 – 7019491 (UTM sone 32)

3. *”Ny” furu oppdaget*

Jan Richard Buch er godt kjent bl.a. i Brungmarka. I mange, mange år har han visst om ei diger furu i Reinsbekkdalen, rett sør for Moavollen. Den har han nå i sommer lokalisert nøyaktig. Den er svært stor, måler 3,30 meter rundt stammen. Da spør vi grunneiere og markatravere: Finnes det flere gigantfuruer i Klæbu? Ta kontakt med Historielaget og fortell!

4. *Storfurua ved Tulluan søndre*

Denne furua ruver helt alene på en haug, godt ovenfor Nidelva. Folk som beveger seg langs elva kan ikke unngå å se den. I brysthøyde viste boreprøven at innerste årring stammet fra 1843. Det betyr at dette svære treet egentlig bare er en ”ungdom” på ca 150 år. Omkretsen var i 1989 2,60 meter, men sommeren 2009 var den økt til 2,92 meter (måling foretatt av en amatør) Dette tilsier en vekst på ca 30 cm på 20 år. Det viser gode vekstvilkår.

Trekrona på denne furua er ualminnelig vakker. Lys brune, ganske rette greiner i mengdevis, men en må stå helt innved stammen for å se det!

5. *Storvold*

Denne furua er akkurat like gammel som Tulluanfurua, fra 1843. Den var tre meter i omkrets i 1989, og det viser svært gode vekstvilkår. Den er sagt å ha en av de aller fineste, mektigste og fyldigste trekronene i Klæbu.

6. *Furuhaugen ved Ulsethsanden*

Her står det ei svært stor furu, som nå er omgitt av golfbanen i Klæbu. Den innerste årringen i brysthøyde stammer fra 1819. Omkretsen var 3,30 meter, nede ved rota og 2,90 meter i brysthøyde. Denne furua kan gi oss flere interessante opplysninger. For det første er årringene for 1901 og 1930 betydelig større enn det som er vanlig, noe som viser hvor gode og varme disse somrene var. Så ble treet forsøkt felt tidlig på 1900-tallet, dvs. flere av røttene ble gravd fram og kappet. Furua klarte seg likevel, men forteller om dette ”overgrepet” med å vise en svært smal årring i 1904. Senere er årringene normale igjen. Kanskje er ikke trær så umælende som mange tror. Så skjedde det noe trist sist vinter, ifølge Gunvor Ulseth. I en av de voldsomme vinterstormene ble en av de største greinene brekt. Men heldigvis er det mange, mange greiner igjen.

7. *Furua på Ulseth*

Denne furua ligger på høyre side av veien, ovenfor golfbanen. Den ligger høyt og fritt og er lett å se. Omkretsen var 2,30 meter, innerste årringen, boreprøven tatt 1,10 meter opp på stammen, er fra 1838, så en regner med at denne furua slo rot tidlig på 1830-tallet. Brede gode årringer viser at treet har vokset raskt.

8. *Stabbåsen*

På toppen av Stabbåsen kan en fra flere steder i bygda se disse to store furutrærne. Voksestedet er 360 meter over havet, og gir en fantastisk utsikt både for trær og mennesker. Vi finner trærne ovenfor hengbrua ved Springfossen, rett under ligger Hyttfossen og videre kan vi se Nidelva som renner gjennom bygda. Omkretsen på begge trærne var i 1989 1,64 meter, målt 30 cm over bakken, og årringene viste år 1680.

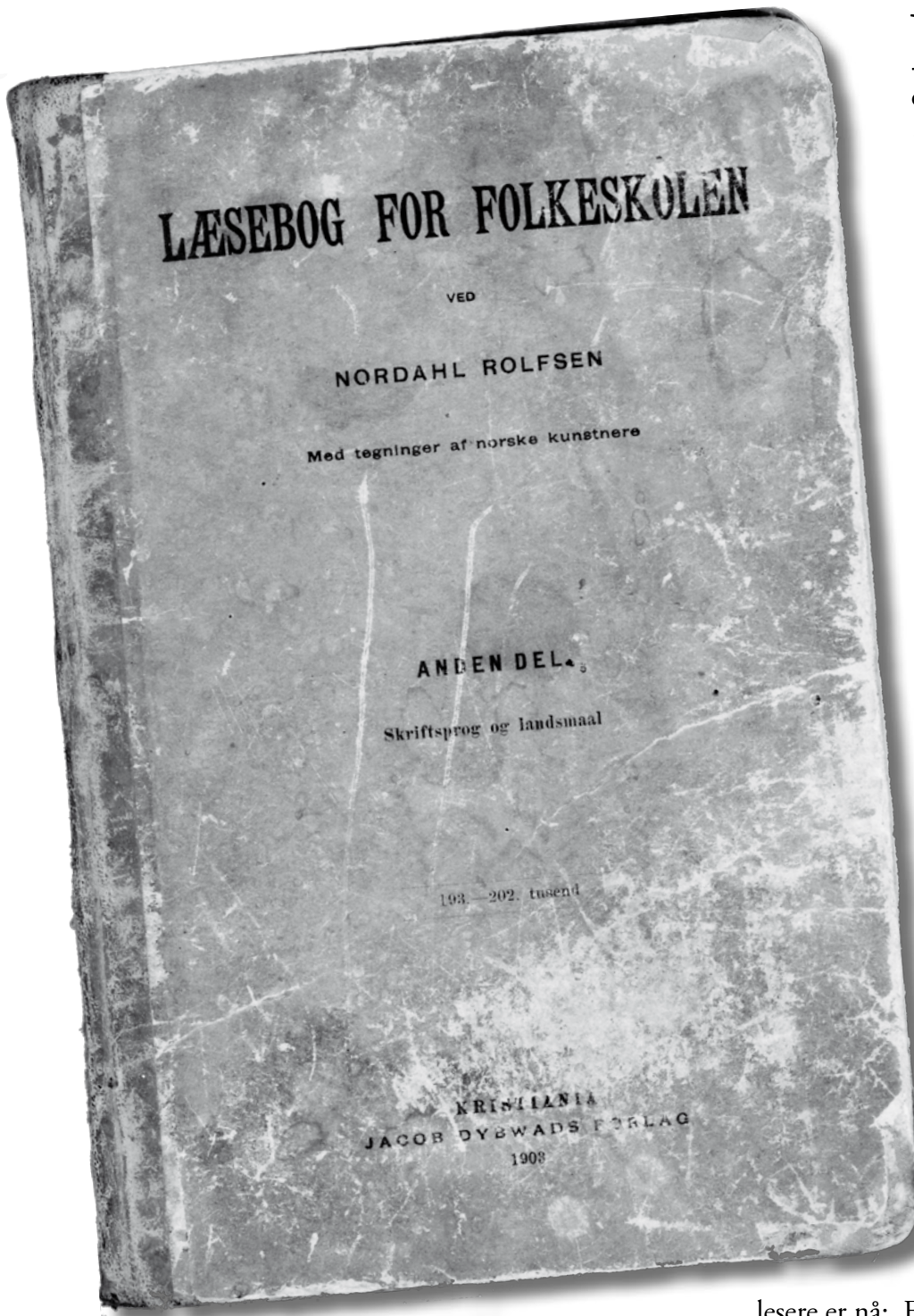
9. *1700-tallsfuru i Vassfjellet*

Dette treet står like ved nordtraseen i alpinanlegget i Vassfjellet. Vi er redde for at det kan stå litt utsatt til, ettersom det er så veldig mye trafikk rundt det. Kanskje det burde vært fredet? Treet er merketre mellom Tulluan og Forseth. I 1989 målte det 2,90 meter i stammeomkrets ved rota, og 2,47 meter i brysthøyde, der boreprøven ble tatt. Boreprøven pluss voksetid viser at treet slo rot ca år 1700. Som vi kan lese på stammen, risset Lars Forseth inn monogram og årstall i 1781, altså for godt over 200 år siden. Treet var da bare ca 80 år, og betydelig mindre enn det svære treet som står der i dag. Nå begynner både årstall og monogram å gro igjen. Se Klæbuboka, bind 2, side 434.

Århundrets lesebok

Av Aid Sæter

*Vi snakker om "Lesebog for Folkeskolen", senere kalt Nordahl Rolfsens lesebok.
Vi regner med at de aller fleste av Klæbu historielags medlemmer
har et forhold til denne boka.*

Nest etter bibelen har ingen bok solgt i større opplag – nærmere 9 millioner enkeltbøker har blitt solgt opp gjennom årene.

Nordahl Rolfsen (1848 – 1928) som har laget boka het egentlig Johan Nordahl Brun Rolfsen. Han var i slekt med Johan Nordahl Brun, prest, biskop og dikter (1745 – 1816).

Sistnevnte har bodd på Lilleuglen i Klæbu, der hans far var gårdbruker. Den første utgaven av leseboka kom ut i 1892. Den inneholdt fortellinger av norske og utenlandske forfattere, salmer og dikt. Den var også rikt illustrert av kjente norske kunstnere. Boka har blitt forbedret og modernisert flere ganger, og er brukt av norske skolebarn helt fram til 1950-tallet.

Denne boka tilhører Kjellaug Opsal Gunnes. Den kom ut i 1903, og kostet 90 øre pr stk.

Spørsmålet til våre lesere er nå: Er det noen som har et enda eldre eksemplar av denne boka? Ta kontakt med en av oss i redaksjonen.

Isfiske

av Sverre Gjølgali

Skrevet ned 6/9-91.

Som 11 åring var jeg for første gang med far på isfiske, siden har jeg vært fascinert av denne form for fiske. Nå var krigen kommet hit til landet og jeg var opptatt av hva far ville si til en fisketur. Etter å ha stilt spørsmålet var jeg meget spent på hva far mente. Svaret var meget positivt, kan du finne 50 meitemark til lørdag, så drar vi. Jeg ble veldig oppglødd og satte i gang leting etter mark med en gang, man snargjort var det ikke. Det var nemlig en drøy meter snø på potetåkeren. Meitemarken lå dessuten 30 – 40 cm nede i jorda i vinterdvale, men etter 2 - 3 dager kunne jeg berette om at 70 meitemark står i kjelleren.

Vi hadde tenkt oss til Småvatna som ligger i Selbu kommune, men fisken er da like god for det. Vi bestemte oss for å ta i bruk Selbusjøen innover til Tangvoll for det var solid is på sjøen i 1940. Selv om føret var grovt og rufsete gikk det ganske bra å stake seg fram på ski, men vi må nok innrømme at stakinga gikk hårdt utover armene. Etter en liten pust tok vi fatt på bakkene opp fra Tangvoll som for øvrig er nokså bratte. Her tok vi av oss skiene og gikk til fots, for snøen var hard som betong. På grunn av det raske føret kom vi tidlig fram til Småvatna. Vi plasserte oss under ei diger furu like ved vatnet, her var det faktisk snøfritt rundt selve stammen. Far ansatte meg som kaffekoker for selv skulle han sette ut 5 – 6 issnører før kaffen. Feit furuved var det nok av i nærheten og det tok ikke lang tid før kaffelars hang og putra på staurer sin. Jeg fikk laga et par sitteunderlag av grovt bar, og med furua som ryggstøtte var dette en komplett sitteplass. Nykokt kaffe og niste smaker vel aldri bedre en ved et fiskevann i vårsola. Far kunne fortelle at isen var en drøy meter tykk, men det er slike tilstander en må regne med på isfiske. Fisken var dessverre ikke i bitehumør og min innsats for å finne meitemark så ut til å være bortkastet. Etter som fisken så ut til å være tannløs, måtte vi finne på noe annet. Skiene våre hadde fått hard medfart på det skarpe føret og trengte sårt til noe smurning. Vår beholdning av skismurning var tjære i en liten

boks og parafinvoks. Dette sier vel noe om vår økonomiske evne på den tiden. Etter å ha lagt et godt lag med tjære under skia, fikk de godgjøre seg i sola. Skiene til far var så medtatt at vi så 2 skruer under skia, furuski dugde nok ikke på så grovt føre. Ved 12 tida begynte det å skje ting, det sydlige draget i lufta hadde økt til frisk bris, med brisen fulgte en svak motordur som raskt ble sterkere. Plutselig dukket det opp seks tyske transportfly i lav høyde. De kom rett over hodet på oss og etter hvert kom det fem puljer med fly. Tyskerne hadde nå tatt i bruk Jonsvatnet som landingsbase og var i ferd med å fly inn utstyr til Trondheim. Far mente det kunne være farlig å stå midt ute på isen, for Norge var jo fremdeles i krig med Tyskland. For å sikre oss gikk vi på land og stilte oss under noen trær når vi hørte flyene komme. Ved 2 tida skjedde noe gledelig, fisken kom plutselig i bittet og i løpet av 3 timer hadde vi fått nesten 30 fisk. Fisken hadde nok blitt inspirert av den milde sønnavinden. Vi syntes det nå var passende tid for å ta på heimtur. Turen ned til Tangvoll gikk strålende selv om den milde vinden hadde laget noe gjennomslag enkelte steder. I det vi skulle gå ut på isen kommer det 12 transportfly over oss, disse er ekskortert av 2 jagerfly. Vi står og ser på flyene til de er i ferd med å forsvinne på nordsiden av Selbusjøen. Da snur den ene jageren og slipper seg ned på lav høyde og kommer rett mot oss. Vi beinflyr mot ei diger gran som står på 40 meters avstand og stiller oss bak den.

I samme øyeblikk trekker flyverne flyet nesten rett til værs for ikke å kollidere med de høye åsene i Tangvoll. Etter en stund fikk vi øye på flyet mellom oss og Dragsten. Det var heldigvis på tur til Jonsvatnet. Dette nærgående flyet plaget oss en del. Vi skjønte det kunne være farlig så vi trakk oss inn i skogen. Vi diskuterte om vi skulle gå marka fram til Brøttem, men kom til at det ville ta lang tid på det tunge føret. Det enkleste ville være å vente til mørket kom sigende. Det ble da laget et bål og kokt kaffe og så spiste vi resten av nista vår mens vi ventet på mørket. Flere fly kom det ikke, vi skjønte ikke den gangen at når dagslyset tapte seg måtte flyene ha markeringslys for å lande. Da skumringen kom la vi ut på isen, men det skulle vise seg at problemene ikke var over for denne da-

gen. Den milde vinden hadde tint opp det øverste laget av isen, dette førte til at skiene gikk rett ned på stålisen med den følge at vi måtte vasse i ca 20 cm vann og issørpe. Om uttrykket kalde føtter stammer herifra kan jeg ikke si, men vi kom oss da fram til Nesset hvor vi gikk på land omsider. Herfra tok vi en kjørevei fram til Bjørkli. Da vi kom inn på gårdsplassen stod mor på trappa og gråt med minstegutten på armen, som bare var 4 måneder gammel. Mor trodde vi hadde gått oss gjennom isen og druknet. Hun var veldig medtatt og klarte ikke roe seg før langt på natt. Dette ble en vanskelig dag for mor for hun var selvsagt veldig sliten etter en fødsel hun hadde hatt for kort tid siden. På søndag ble det ørret med rømme!

60-års konfirmanter

3. juli 1949

*Første rekke fra venstre: Alma Lovise Berg, Anna Hjellien, Aina Marie Risem, Sogneprest Arne Skjånes, Ragna Elisabeth Tanemsmo, Anne Marie Holten, Marie Villmo. 2. rekke: Ole Peder Sveen, Arne Julius Østlyng, Karl Aune, Dagfinn Bjarne Unsgård, Klaus Grendstad, Knut Dragsten.
I en ekstraordinær konfirmasjon 2. oktober ble Halvor Sellesbakk konfirmert.*

70-års konfirmanter

2. juli 1939

Første rekke fra venstre: Berit Sneeggen, Anne Marie Røstum, Bodil Katrine Borgen, Sogneprest Arne Skjånes, Anna Margrethe Østlyng, Mary Helene Dragsten, Martha Renå. 2. rekke: Asbjørn Husby, Odd Foseide, Åsta Stuedal, Aslaug Ingvarda Ranes, Arne Johan Fosshode, Hermann Modolf Hukkelås. 3. rekke: Ole Tømmervold, Arne Brun, Bjarne Storø, Johan Edvard Storsve, Charles Valentin Waltin, Bjørn Andras Aune.

Brungmarka og oss på prestegården

Av Magne Skjånes

Ved Langsjøen 1944

Sommeren 1944 kom og med gode minner fra året før, lengtet vi tilbake til Brungmarka. Far skrev brev til Tønne Huitfeldt, Moen gård og fikk elskverdig svar i brev datert 20.7.44

”Jeg takker for Deres skrivelse av 15 ds. og i svar paa samme meddeles at jeg intet har imot at De og Deres familie, delvis tilbringer Deres ferie paa en av mine hytter paa Brunmarka”. Så forklarer han at på Teigvollen skal det ligge noen tømmerhuggere og Rypheim vil han og hans familie bruke i tiden mellom slåttonna og høstonna. Han sier også at det har vært mange innbrudd i hyttene. Så sier han videre : ”Paa Langsjøen har vi en hytte og det er intet i veien for at De kan være der. Der er meget primitivt. Men der er visstnok baade sengeklær og kjøkkentøi”.

Det var midt i blinken. Det var jo Langsjøen vi hadde ønsket oss. Far skrev og takket for tilbudet. Vi andre sendte vennlige tanker til grunneieren på Moen gård.

1. august 1944 var vi klare for Brungmarka nok en gang. Far noterte en hel del fra denne ferien i en notisbok som jeg har tatt vare på. Der hvor jeg siterer fra denne setter jeg det i ”gåseøyne”.

”Ti. 1/8. Startet kl. 8.30. Fulgte Olav Østhus på lastebil til Sjøen. Nils Moen skyssset oss til Karlstein. Dro herfra kl. 10 og var på Hjellivollen kl 12.45. Her ventet vi til vårt bagasjelass kom etter. Klaus Svebakk kjørte. Kl.14 var vi fremme ved hytten ved Langsjøen, hvor vi skulle bo et par uker”

Båten sto i det store rommet som man først kom inn i. Det var et skikkelig rom med innvendig trepanel. Dette rommet ble spisestua vår. Det hørte nemlig et stort bord til som var lett å montere. Budalstoler og noen krakker. Til høyre var det dør inn til kjøkkenet. Der var komfyr, kjøkkenbenk med skap og skuffer, kopper og kar, hyller og kroker på

veggene, et lite bord, noen krakker og ei køye hvor min bror Knut og jeg sov, andføttes. Og så var det en bratt trapp opp til et lavt loftsrom. Der sov mor, far og min bror Arne. Vi kunne ikke fått det bedre.

Klaus Svebakk drog hjem etter at det vi hadde med oss var lesset av, og vi rodde ut for å sette garna. Vi hadde lånt to garn, fra Haugum og Hjellien.

Dette første garntrekket glemmer jeg aldri. Det var 25 flotte ørreter. Er det rart at det risset seg inn i minnet.

Neste morgen kl.11.00 startet vi mot Kråklifjellet og var på toppen halvannen time senere. Det var en fantastisk utsikt i godværet. Vi gikk ned i helningen mot øst og på et utspring mot nord fant vi en oppreist stein og like ved en jernbolt i fjellet. Vi antok at det var grenselinja mellom Klæbu og Flå. Flå var den gang egen kommune. Vi var tilbake kl 15.30 og badet i Langsjøen.

Far og jeg. Det var kvalitet over fisken fra Langsjøen

Den 4. august : ”I kveld hadde vi besøk av Klaus Svebakk, hustru og datteren Edith. De høyer på Hjellivollen. De hadde med seg 3 liter melk til oss. Strålende”.

De slo altså gress på Hjellivollen. Jeg lurer på om det var de siste i Klæbu som bedrev slikt. Jeg må ellers si at det var nå svært elskverdig av Svebakk sine å frakte melk opp fra bygda for å gi det til oss.

Dagen etter la vi av gårde for å bestige Reinsfjellet, det store. Vi gikk via Dragstvollen hvor det var ei koselig lita bu. På turen så vi to elger og et rypekull på 6-8 stk. I tretida var vi ved Rypheim og tok et bad i Tangvollsjøen. Det var skikkelig sommervarmt med strålende sol. Spiste nistemat, kald stekt ørret på brødiskiva. Utrolig godt. Slike detaljer husker man. På turen opp mot toppen så vi en stor reinflokk. I varmen hadde de samlet seg på en snøbre. En ting til gjorde inntrykk. En stor reinokse var åpenbart støtt ut av flokken. Den gikk alene og var halt. Den holdt seg like foran oss og fulgte oss nesten til toppen. Den søkte nok selskap. Klokka syv om kvelden var vi på toppen, etter to timers marsj fra Rypheim. Vi hadde på forhånd laget ferdig flate trepinner med navn og dato skåret inn. De puttet vi inn mellom steinene i varden. Det var en skikk vi hadde hørt om. Det var masse slike pinner med navn. Noen riktig gamle. Men like i nærheten av varden oppdaget vi til vår forferdelse at noen hadde laget kaffebål med vardepinner. Det var kulturløse pøbler den gangen også. Vi var hjem igjen til Langsjøen i halv elleve tiden. Det var lyse kvelder.

Dagene gikk med bading, korte turer i området, fiske og bærplukking. Og vi hentet tørr gran og furu til brensel. En dag foreslo far at vi skulle å ta en seiltur. Far kunne som dette med båter, oppvokst i sjøkanten på Rørvik. Vi rodde opp til sydenden av vannet og rigget opp seil av to sekker som var sydd sammen, mast av en åre. Det ble ikke den store farten, men det var artig. Vi fortalte dette til en klæbygg som var lokalkjent. Han spurte om vi hadde passet opp for storsteinen som stikker nesten opp til vannskorpa. Det skulle nemlig ligge en stor stein omtrent en tredjedel av lengden på sjøen fra syd. Midt uti. Den hadde vi ikke hørt om. Vi rodde senere ut og fant den. Vi hadde vært fire i båten da

Foran bytta. Fra venstre Knut, Magne, Arne, mor og far.

vi seilte, lå tungt og vi hadde ikke gått over steinen. Det hadde blitt skade på båten.

Det var dager med usedvanlig godt vær. Vi badet flere ganger om dagen. Vi guttene lærte å svømme det året ved Langsjøen.

Vi hadde hørt at på Flå-sida av Brungmarka var det enda seterdrift på enkelte av setrene. En godværsdag bestemte vi oss for å ta en tur og se om vi kunne få kjøpe melk. Kl. to (8.8.1944) la vi av gårde. Seterdrift er i dag et for lengst passert kapittel i Brungmarkas historie, men på denne turen opplevde vi gammeldags seterdrift. Jeg sitere fra fars notater:

”Da det var uvanlig varmt og vakkert helt fra morgenen av, bestemte vi oss for å ta en tur bortover til Flåsetrene. Ved 14.00-tiden rodde vi til søndre ende av sjøen og drog sydover. Vi passerte Kirkflåseteren, nå jakthytte, og Bortensetrene, som også er nedlagt og kom til Haugsetra ved 16.00-tida. Her var det seterstell etter gammel god oppskrift, til sammen 19 kyr. Seterbudeia var 83 år og det var den 26. sommeren hun var der. Den nye tid viste seg i at vi ikke kunne få kjøpt ei mark smør. Men fløte kunne vi få og separert melk. Vel, vi fant fram vårt 4 liters spann og budeia kom med en halv liter fløte, det var alt! Etter servering, melk og vaffler, pratet vi en god stund med den gamle hyggelige budeia.

Besøk fra Heimdal. F.v. Kregnes, Magne, Arne, mor, far, Knut, Berglund eller Garberg.

Vi fulgte fra denne setra elva fra Svarttjern oppover og spiste herlig stekt ørret i en bakkehelling. Vi tok nå kursen sydvestover for å gå til Fremosetra, men kom til Engansetra. Fremosetra lå i nærheten, fikk vi oppgitt, men vi gikk ikke lenger. På Engansetra ble vi meget elskverdig mottatt og ble traktert med surmelk og vafler. Surmelka var verdens beste, det var vi alle enige om. Vi skulle få kjøpe et spann melk, 3 – 4 liter. Men kyrne lot vente på seg, de hadde ellers kommet tidlig hjem på grunn av åteplagen som til dels hadde vært svært stor. Omsider kom det 6 kyr, men enda manglet det 23. Den samlede besetning var altså 29 kyr, ikke lite å gjøre for ei budeie og to smågutter i alderen 10 – 12 år. Vi fikk melk i spannet av de kyrne som kom først, og så gikk vi fra setra kl. 20.30. Allerede kl 22.00 var vi ved hytta ved Langsjøen, en ganske anselig fart”

Far nevner ”den nye tid”. Landet var okkupert og det var iverksatt spesielle forordninger av de som da bestemte, bl.a. at bøndene ikke fritt kunne omsette landbruksprodukter.

Om kvelden fikk vi bygdabesøk, snekker Moen og hans sønn Asbjørn, 12 år. Og like etterpå slo været om, lyn og torden, regn og skodde tjukk som bare det. Moen og gutten overnattet hos oss og drog neste dag videre til Dragstvollen.

En ettermiddag tok vi en tur til Haltbrekkvollen og kjøpte melk. Vi brukte 55 minutter hver veg. Vi holdt god fart når vi var ute.

Nå kom noen dager med gråvær. Vi holdt oss ved hytta. Plukket blåbær og multer og brukte mye tid til fiske. Foruten garnfisket drev vi også med andre bruksarter, stangfiske, line og oter.

Far skriver i sine notater : ”Den velsignede fisken ! Selv om det ingen overflod er av den. Uten fisken kunne vi ikke ha vært her så lenge.” Vi var jo fem stykker som skulle ha mat. På de to ukene vi var ved Langsjøen i 1944 fikk vi til sammen ca 175 stk. Ca 95 % ble fanget på de to garna vi hadde. Det var varierende størrelse. Vi hadde ikke vekt, men den største var nok innpå halvannet kilo. Det ble mye mat ut av all den fisken. Og hvilken kvalitet.

Av og til kom det folk innom. En dag fikk vi ”besøk av lærer Kregnes, Berglund og Garberg fra Heimdal. De var på kombinert bær- og fisketur”. De satte opp telt like i nærheten. Dagen etter spiste de middag sammen med oss. ”Mor bød på den herligste ertersuppe, stekt ørret og saftsuppe”. Våre gjester tok bilder og de er kjære minner. Neste dag drog de videre til ”Langlandsvollen”.

4. august var siste dag ved Langsjøen det året. Vi fikk 14 fisk på garna og plukket 10 – 12 liter multer på formiddagen. Kl.12.30 kom Klaus Svebakk med hest og vogn for å frakte godset. Vi startet kvart på fire og var hjemme på prestegården i åttetida. ”En herlig ferie har vi hatt. Vi kommer alltid til å tenke tilbake på de to ukene vi tilbrakte ved Langsjøen sommeren 1944”.

Middag med de besøkende fra Heimdal i spisestua med trepanel. Den ble brukt som båthus når ingen var der. 13.aug. 1944. Fra venstre: Knut Berglund eller Garberg, Kregnes, far, mor, Magne, og ved bordenden Arne.

Sirupsøl

Av Marit Kleven

Kok eineren og slå einerlåget på kaggen, og la det stå til du har laget ølet.

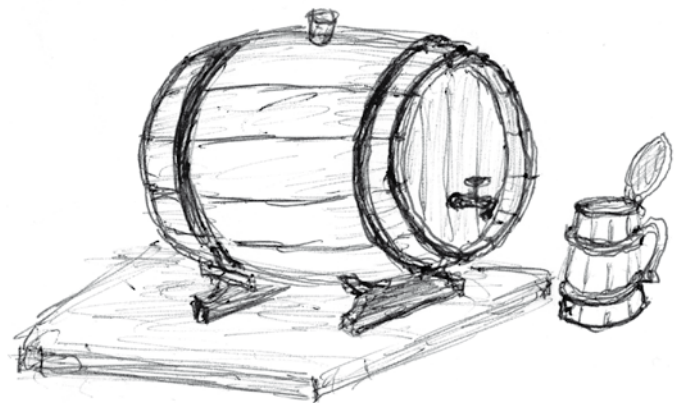
Da tappes det av og du legger kaggen der du skal ha den liggende. Ta eineren ut av gryta og la bare noen kvister ligge igjen. slå varmt vann på humlen og la det stå til du setter på ølet. Slå humlen opp i gryta sammen med eineren som du har igjen, og la det hele koke opp.

Det siles i en stor stamp. (evt balje, men bruk ikke sinkbalje) Bland i sirup, maltekstrakt og tomtebrygg og la det stå til det er passe lunkent - før gjæren.

Ta litt av ølet og rør ut gjæren i dette. Ha litt igjen til å skylle gjærkoppen med etterpå så du får med alt. Fyll resten på kaggen. Når gjæren hever seg, slå den etter på kaggen. Husk at du må gi ut et "kaldkåk" når du har på gjæren for at ølet skal gjære godt. Ha ikke kaggen for full. Den må ha litt å gå på for gjæringa.

Jeg husker vi hadde en 70-liters kagge med tappekran hjemme. Dette ølet brygget min mor til hver jul mens hun klarte det for alderen. Hennes mor hadde gjort det samme før henne - så det var vel en slektstradisjon.

Tror aldri hun tenkte på at det kunne være alkohol i ølet, for vi barna fikk også av dette til maten. I ettertid kan jeg huske at det mauret i knea når vi gikk fra bordet, men jeg forsto ikke dengang at det kunne være ølet.

Sirupsøl

Ingredienser:

10 kg sirup

2 kg humle

2 kg gjær

2 glass maltekstrakt

2 glass tomtebrygg

ca 60 ltr vann.

Einer til å koke einerlåg av.

Potetmaten vinteren 1941-42

Noen oppskrifter på hvordan man på best mulig måte drøyde det man hadde av råstoff under siste verdenskrig.

Blandingsmør: 1/2 kg kokte mosede poteter, 125 gr margarin, ca 2 ts salt og smørfarge.

Sildesmør: 1 spekesild eller røykesild, 2 kokte poteter, 1 rått eple, 1 syltet agurk eller gulrot, salt, sukker, eddik og pepper. Mal alt på kjøttkvern og bland det godt.

Potetkarbonader: 1 1/2 kg rå revne poteter, 2 dl byggmel, 1 ts salt, 1 ts pepper, 1 løk og 2 ss matfett.

Epleterte med poteter: 1/2 kg poteter, kokte. 3dl byggmel, 2 ss melk, 1 ts salt, 3 ss sukker, 2 ss smør og vanilje. Mal potetene og lag alt til en deig. Trykk den ut i en rund form. Legg epleskiver oppå deigen. Stek kaken i stekeovn til eplene er møre.

RAMLO TRANSPORT AS

TANEMSFLATA, KLÆBU – 7549 TANEM
TLF : 72 83 27 60 – FAX : 72 83 23 99

Vi leverer alt innen sand, grus, pukk,
singel og matjord
Vi utfører også maskinflyttinger, masse-
transport og snøbrøyting
Vi leier ut containere og hjullastere til
forskjellige formål.

Har du strøsand for vinteren?

KONTAKT OSS FOR TILBUD.

Roar: 900 66 200 - Stein Kåre: 950 78 000
www.ramlo-transport.no - firmapost@ramlo-transport.no

Selli Rehabiliteringssenter AS er en rehabiliteringsinstitusjon gruppe 1 innen spesialisthelsetjenesten. Senteret ligger i Klæbu 18 km sør for Trondheim. Vi driver aktiv og tverrfaglig rehabilitering av pasienter bla innen ortopedi, revmatikere, kroniske ryggplager, hjerte/kar og lungesyke. I samarbeid med Lungeavdelingen på St Olavs Hospital driver vi rehabilitering av kronisk lungesyke. Institusjonen har et godt utviklet kvalitetssystem og er ISO sertifisert.

Vi har en godt utstyrt fysikalsk avdeling og treningsbasseng med 34°, døgnbemannet sykepleieavdeling og et kjøkken som lager variert og god mat.

I samarbeid med pasienten utarbeides individuelle behandlingsmål for oppholdet.

Vi har allmennlege, ortoped og lungelege tilknyttet institusjonen. Søknad sendes på RTV-blankett 2.26 til Selli Rehabiliteringssenter AS, 7540 Klæbu. Ta kontakt hvis du har noen spørsmål, telefon 72 83 43 00

Selli
Rehabiliteringssenter AS

Har du turplaner?

Vi skreddersyr turprogram etter dine ønsker

*Skoleturer – barnehageturer – turer for
korps og kor – turer for idrettslag og foreninger
pensjonistreiser – selskapsturer
sightseeing – befaringer.*

Tempeveien 19
7037 TRONDHEIM
Tel. 73 82 25 00
Fax 73 82 25 15

24 timer vakttelefon: 92 84 70 00

coop prix

Åpent 8-23 (9-21)

**3% kjøpeutbytte
for TRONDOS-medlemmer**

KLÆBU PLEIEHJEM -HALLSETHEIMEN

Av Jens M. Engan

1917

1990

29.03.06 ble det avholdt et møte i regi av Klæbu Historielag for å nedsette et utvalg med formål å beskrive Klæbu pleiehjem som arbeidsplass i tidsrommet fra 1917 og frem til HVPU-reformen ved årsskiftet 1990/91.

Utvalget fikk frie hender og ingen tidsfrist for oppdraget.

Det viste seg, som forventet, å bli en vanskelig oppgave. Dette arbeidet burde vært igangsatt på et mye tidligere tidspunkt.

Vi startet oppdraget med å ta bilder av alle eksisterende bygg og beskrive byggeår, byggemåte, størrelse og formål m.m. Det dreier seg om 63 adresser.

Deretter gikk vi over til å intervju tidligere ansatte. Noe vi fortsatt er i gang med.

Vi forsøker her å få intervjuet personale fra alle typer virksomhet på området.

Forsøker fortsatt å samle mest mulig stoff, for senere å sette en ramme for det videre arbeidet.

Sliter også med å få samlet billedmateriale.

Planen er å få sydd sammen det hele til et bokformat.

I okt. 2007 var vi så heldige å få med oss Per Ingmar Kosberg til primært å ta seg av skrivejobben.

Historielaget søkte i okt. -08 om utvidet adgang til Statsarkivet for Per Ingmar, for om mulig å finne en del opplysninger av eldre dato der. Denne søknaden er nå positivt imøtekommet. Per Ingmar har selv lang fartstid som ansatt ved pleiehjemmet.

Utvalgets sammensetning er:

Sissel Nordseth	928 05 499
Trygve Storsve	72 83 21 43 - 926 82 606
Per Ingmar Kosberg	906 76 739
Kåre Haugen	72 83 27 14 - 404 27 455
Jens M. Engan (leder)	72 83 24 65 - 928 05 417

Utvalget ber innstendig om at de som evt. kan ha noe å bidra med - av informasjon og/eller bilder - tar kontakt med oss snarest.

Vi har for øvrig et lønlig håp om å bli ferdig med boken i løpet av våren 2010.

Folkedrakter fra Klæbu

En Mandsperson fra Klæboe med sin Pige.

Eine Mansperson mit seinem Mädchen aus dem Kirchspiel Klæboe in Norwegen.

N° 17

Fargelagt kobberstikk. Mann og kvinne (jente) i folkedrakter fra Klæbu, Sør Trøndelag, han med sin høyre hånd i hennes venstre, hun med tøyposer om livet. I forgrunnen øks ved trestokk. I bakgrunnen stabler med stokker. Noe som forteller oss at skogbruk var en viktig levevei.

Dette trykket har Senns nummer 17. Det har en påskrift under selve motivet: En Mandsperson fra Klæboe med sin Pige. Eine Mansperson mit seinem Mädchen aus dem Kirchspiel Klæboe in Norwegen.

Bildet til venstre er hentet fra plansjeverket "Norske Nationale Klædesdrakter" utgitt i København 1812-1815.

Totalt består verket med folkedraktet av 74 kobberstikk laget av sveitseren Johann Heinrich Senn (1770 - ca. 1830) etter en samling originale tegninger som tilhørte stiftsamtmannen over Fyn, grev Gebhard av Moltke, tidligere stiftsamtmann i Kristiania. Senere kom man frem til at tegnemester og maler J.F.L. Dreier (1775 - 1833) fra Trondheim hadde laget akvarellene som ble Senns forelegg. Plansjeverket utkom i 12 hefter med 6 trykk i hvert, samt 2 "følgeblade" med undertekster på dansk og tysk. Mange av trykkene er håndkolorete.

Konservator Kari Anne Pedersen ved Norsk Folkemuseum informerer om tøyposeene om livet:

Det grønne skjørtet som vises er understakken, "stoppastakken" som er vattert. Hun har både festet opp skjørtet, og forkleet rundt livet. Det var vanlig å gjøre, for å unngå å skitne det til når man var ute og gikk.

Alle bildene er hentet fra Norsk Folkemuseums samlinger.

Illustrasjoner under av Johan Friedrich Leonhard Dreier.

Tjenestehester i forsvaret

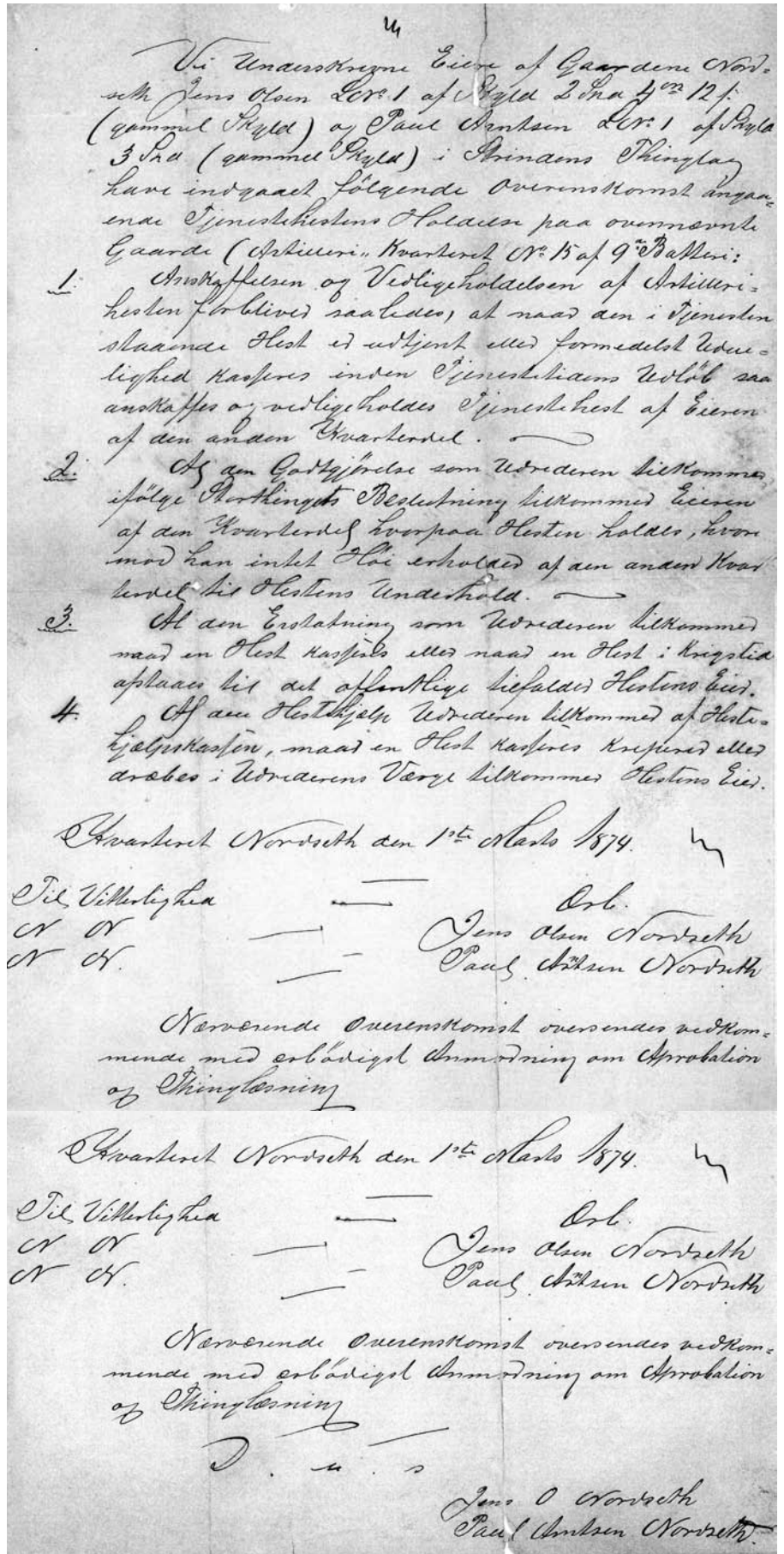
Av fhv. korporal Hans Reiten

I eldre tider var militærvesenet i Norge basert på utskrevet personell. D.v.s. at borgerne utover i landet ble innkalt til tjeneste ved øvelser og mobilisering. Slik også med hester.

Fra omkring 1750 ble det opprettet utreder-kvarterer rundt om i landet.

Et utrederkvarter er en jord-eiendom hvorpå det er tinglyst som reell heftelse en plikt for eieren til, på de i utrederloven til enhver tid inneholdende vilkår, å anskaffe og underholde en hest. Hesten skulle være skikket for militært bruk, og som militærvesenet mot en viss godtgjørelse har rett til å bruke så vel i krig som under øvelser i fred.

Kvarteret skulle også huse militære effekter. Antall kvarterer har variert opp gjennom årene. For artilleriet dreide det seg om ca 1000 kvarterer i 1811 og 816 kvarterer i 1860. I 1874 var Nordset et slikt utrederkvarter; Artilleri Kvarteret No 15 af 9.de Bateria. Kvarteret hadde ordre om å holde en hest til militært bruk. Nordset var den gang som nå 2 bruk og i en kontrakt avtalte brukerne byrdene ved hesteholdet.

Etterisolering

- spar strøm og penger

Rockwool brannsikker isolasjon

Ring 72 83 33 37 Mobil 926 31 311

www.grendstad.as
epost: post@grendstad.as
Tlf 72 83 33 33

NORGESHUS
-ditt eget hus

PER GRENDESTAD AS
BYGG- OG SNEKKERMESTERFIRMA

Katedralen i Brungmarka

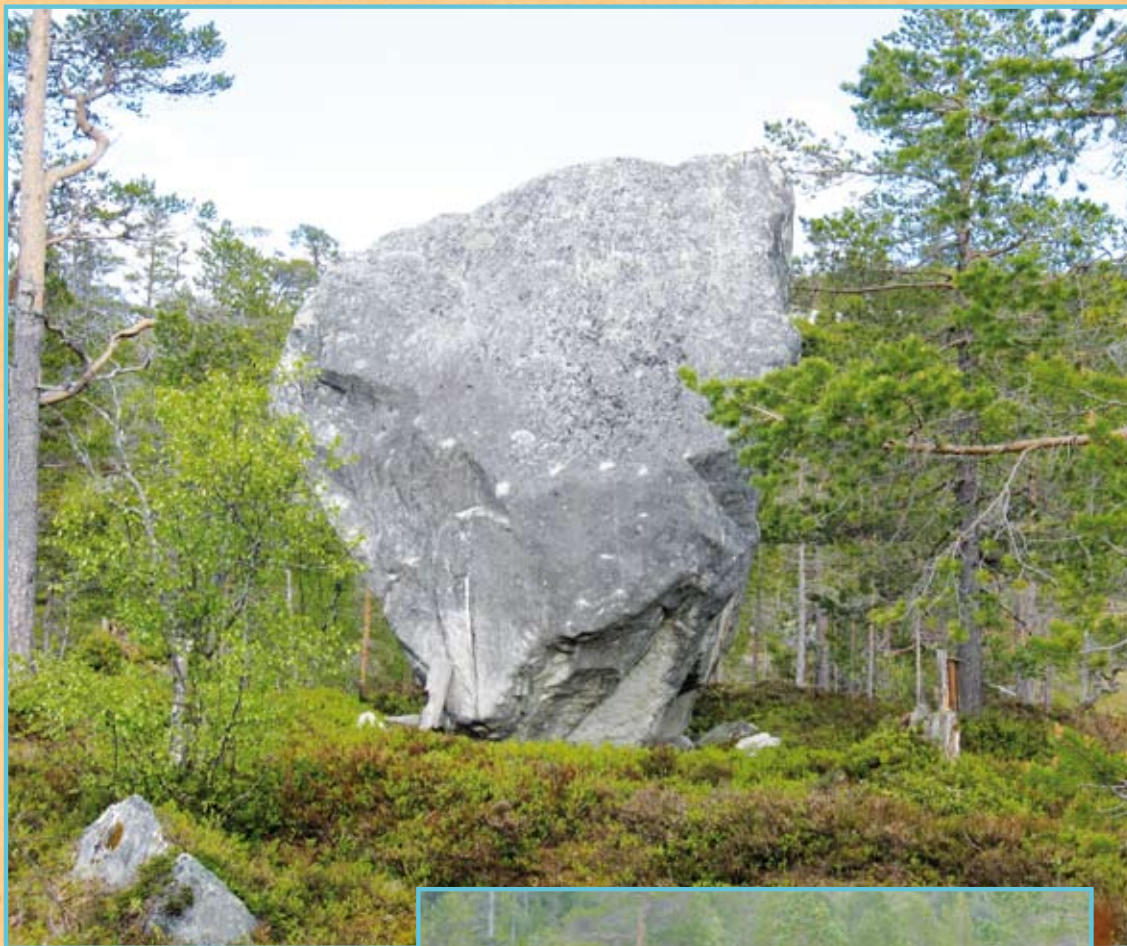
Brungkirka

Mange har hørt om Brungkirka, men etter en liten rundspørring Historielaget har gjort er det svært få som har besøkt den.

Den ble reist for 10-tusen år siden, den gang ismassene reiv og sleit i Brungfjellet og førte deler av det med seg. Etter hvert som isen trakk seg tilbake dukket Brungkirka opp. Den står på et platå under nord-vestenden av fjellet, omgitt av store blokksteiner.

Det er dimensjoner over 'kirka', noe bildene viser, den er 4,85 meter høy, 4,25 meter bred og 3,20 meter dyp.

'Kirka' er en grensestein mellom Klæbu og Melhus, og er så absolutt verdt et besøk, sommer som vinter. Du finner den på kartet nedenfor og har du GPS så er koordinatene disse: 0577217 7010701 (UTM sone 32V).

Bilde av Arne Kristiansen (t.v.) og Jan R. Buch foran Brungkirka.

Fra pensjonat til rehabiliteringssenter

Av Ragnar Thesen

Allerede i 1953, året etter at Hjalmar Andersen ("Hjallis") feiret store triumfer under vinterolympiaden i Oslo, kjøpte Martin og Kristine Selli en tomt på gården Nordal i Klæbu sentrum. Året etter etablerte de kafé og pensjonat på stedet.

Om Martin og Kristine ønsket å bli pensjonateiere er heller uvisst, men da hjemgården Nordre Halset ble ekspropriert i forbindelse med bygging av Klæbu pleiehjem, senere Halsetheimen, måtte de skape et nytt livsgrunnlag. Kafédriften med overnattingsgjester innbrakte nok ikke de store inntekter. For å tjene noen ekstra kroner monterte derfor Martin et fryseri i kjelleren med frysebokser som bygdas befolkning kunne leie. I tillegg ble også røykeriet i kjelleren benyttet av familien Selli.

Utover 1950-tallet ble det ikke gjort noen store endringer i driften, men da sønnen Jostein som 25-åring overtok eiendommen i 1966, kom forandringene. Den 01.01.67 ble den lite lønnsomme kafédriften nedlagt, og Jostein anla utleierom hvor kafeen tidligere hadde vært. Selv om Strinda kommune alt i 1964 hadde leid noen rom til eldre, hjelpetrengende personer, ble det mer system over utleievirksomheten etter diskusjoner med sosialsjefene både i Trondheim og Strinda kommune i årene 1965/1966. Spesielt ble kontakten med nabokommunen Trondheim videreutviklet, og eldre mennesker som var for dårlig til å være hjemme og for friske til å få opphold på et aldershjem, fikk i stedet bo på pensjonatet i Klæbu.

Den tidligere servitøren fra Britannia, Jostein Selli, ønsket etter hvert å bygge flere rom slik at et større antall pasienter kunne få tilhold i Klæbu. Han engasjerte en arkitekt tidlig på 70-tallet og i 1974 var pensjonatet forvandlet til et moderne sykehjem. En søknad til Sør-Trøndelag fylkeskommune om å få bli med på fylkets helseplan ble imidlertid avslått. Fylkeskommunen mente det var "frekt" at sykehjemmet var bygd uten at det på forhånd var søkt om godkjenning. Det var da ingen annen råd for Jostein enn å kontakte Trondheim kommune med anmodning om at de måtte ta "hjem" sine pasienter.

Dette medførte sporenstreks til at fylkeskommunen ved daværende fylkeshelsesjef Børve godkjente pensjonatet som sykehjem.

Midt på 1970-tallet var lønnsomheten til tider svært lav. I perioder var det svært vanskelig å innfri alle krav og betale alle fakturaer til ulike kreditorer. Men økonomien bedret seg betraktelig etter at departementet godkjente foretaket som rekonvalesenthjem i november 1975. Etter en befaring av representanter fra Rikstrygdeverket ble til og med institusjonen godkjent som rekonvalesenthjem 1. Dette var svært viktig - for alle etablissementer i gruppe I hadde krav på bedre betaling pr. pasient enn gruppe 2 og 3. Rekonvalesenthjemstatusen førte til at antall pasienter økte betraktelig, og en stor del av disse, bl.a. en del husmødre som ville slippe av, kom tilbake år etter år.

Før godkjenning som rekonvalesenthjem forelå, ønsket også Klæbu kommune å kjøpe "Selli" for å kunne benytte sykehjemmet til egne pasienter. Men det sosialistiske flertallet i kommunestyrets ville ikke akseptere kravet fra Jostein Selli på vel 4 mill. kr. og dermed ble det ingen handel.

Selli før siste utbygging.

Selli Rehabiliteringscenter i dag.

Jostein Sellí har nå drevet sítt lívsverk í Klæbu í vel 43 ár. Hans motto er fremdeles "Vi er bedre í dag enn í går, men íkke så god som í morgen".

Aktivitetssenteret Sagodden ved Selbusjøen.

I løpet av 1980-årene økte behovet for mer fysikalsk behandling og trening, og i 1985 var både svømmehall, fysikalsk avdeling og nye, fine pasientrom ferdig utbygget. Noen år etter, i 1992, fikk Selli status som opptreningscenter, også denne gang i gruppe I. I perioden 1992 – 2005, mens institusjonen var godkjent som opptreningscenter, ble driften finansiert gjennom folketrygden og egenandeler fra pasientene. Det ble også etablert kontakt med Regionssykehuset i Trondheim (nå St. Olavs Hospital), et samarbeid som bl.a. førte til en jevn pasienttilgang. Tidlig på 1990-tallet ønsket Jostein Selli å foreta nok en utbygging. Han hyrte inn en økonom som skulle vurdere økonomiske konsekvenser av en ny byggevirkosomhet. ”Eksperten” konkluderte med at bygging ikke var tilrådelig, men Selli hadde allerede bestemt seg. Han betalte den innleide personen kr. 700 for ”bryderiet”, engasjerte en arkitekt til å utforme et påbygg, fikk planene godkjent av Klæbu kommune og satte deretter i gang med selve byggeprosessen. Resultatet ble bl.a. peisestue, røykerom, nåværende bibliotek og åtte pasientrom som alle ble innviet 15. februar 1992.

I 1998 hadde Jostein Selli all grunn til å heise flagget. Opptreningscenteret ble som den første helseinstitusjon i Norge ISO 9001 sertifisert. Dette var en stor begivenhet som ble lagt merke til både på fylkesplan og på nasjonalt nivå. Å være ISO sertifisert medfører et kvalitetsstempel og Veritas gjennomgår årlig prosedyrer og prosesser.

Den til nå siste utvidelse ved institusjonen i Klæbu sentrum skjedde i 2004. Pasienttilstrømmingen tilsa at en måtte utvide med nye pasientrom og 26 nye rom ble ferdigstilt. Etter denne tilveksten har nå institusjonen plass til 70 pasienter. Det spesielle

med den siste utbyggingen var 6 rom med oppgradert standard. Mot et lite tillegg i prisen kan disse temarommene med navn som for eksempel Jomfruburet, Kosulinnen og Country Dream leies av pasientene. I tillegg må det nevnes at en ny gymsal også ble klar til bruk i 2004.

Til slutt må det flotte aktivitetscenteret Sagodden ved Selbusjøen nevnes. Med sine 350 kvm har dette blitt et paradis for pasientene. Hver mandag i sommerhalvåret er vanligvis pasientgrupper innom det vakre stedet. Når været tillater det, er det gjerne trimaktiviteter utendørs med påfølgende bespisning og sosialt samvær ved den største innsjøen i Sør-Trøndelag. Anlegget med møterom for 35 personer kan også leies av eksterne som ønsker å avholde dagmøter, kurs eller kanskje diverse aktiviteter i flotte omgivelser.

Fra 1. januar 2006 drives Selli etter avtale med Helse Midt-Norge og inngår som en del av rehabiliteringstilbudet for pasienter med rett til helsehjelp etter spesialisthelsetjenesteloven.

I prioritert rekkefølge behandles pasienter som har gjennomgått større ortopediske operasjoner, pasienter med kroniske lungesykdommer og pasienter med hjerte-/karlidelser. Avtalen åpner også for å behandle pasienter med andre lidelser.

Navnet på det private aksjeselskapet/institusjonen er nå Selli Rehabiliteringssenter AS og Jostein Selli er fremdeles den største eieren. Aksjeselskapet har nå en sunn økonomi, men Jostein Selli erindrer enda de vanskelige 70-årene da han måtte snakke med enkelte firmaer som ikke kunne få sine penger innen betalingsfristen. Men han var hele tiden ærlig i forhold til sine kreditorer og alle visste at regningene til slutt ble betalt.

HISTORIELAGETS 2010-KALENDER

Gi Historiebladet og/eller vår bygdekalender som julegave til slekt og venner i og utenfor bygda.

I år har vi valgt temaet
“Livet langs Nidelva”

Gammelt vaffeljern fra Moavollen

*Vaffeljernet ble funnet blant
mye rask i den gamle
høyloa som da sto på vollen.*

Bildet utlånt av Marit Grande

**Årsmøte 2010 avholdes i Gamle Festsal
onsdag 10. mars kl. 19.00. Velkommen.**

KLÆBU TAXI

Tlf. 72 83 29 30

**UTFØRER OGSÅ TRANSPORT
MED MINIBUSS**

Skal du reise til Syden fra Værnes?
Kontakt oss om transport.

BUNNPRIS

PRISENE TIL BUNNS - IKKE UTVALGET!

7540 KLÆBU - TLF: 72 83 05 10 • Åpningstider: Mandag-lørdag 8-23 Søndag 11-23